

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Ян Маўзэр

«Усе на раз тлумачылі мне, які я дэбіл». Лідэр новай хвалі беларускага року пра сябе.

сторонка 18

Чатыры цэнтры Эўропы за паўгадзіны

Экспедыцыя «НН» на возера Шо.

сторонка 12

Маркотная рыба-сонца

Брат ваўка, Шніп, выпусціў пранізвітую книгу вершаў. Піша Аляксандар Фядута.

сторонка 10

ПАЛІТЫКА

Палякі сталі нашымі поўнасцю

Улады Беларусі хочуць, каб у краіне не засталося ніводнай арганізацыі, якая прымала б дапамогу ад замежных краінаў. Міністар замежных спраў Польшчы Адам Ротфельд заявіў, што Варшава і надалей будзе падтрымліваць Саюзу палякаў на чале з Анжэлікай Боркес. Новы старшыня СПБ Юзэф Лучнік наглядае на начальніка ідзялігічнага аддзелу абльвіканкаму Ўладзімеру Амельку. Ропартаж з Ваўкаўскага Аркадзя Шанскага. **Старонка 3.**

ГАСПАДАРКА

Мірны атам?

Новая канцэпцыя энергетычнай бяспекі, зап'ерджана паказом презыдэнта № 399, утрымлівае палажэнне аб магчымасці будаўніцтва ў Беларусі атамнай электрастанцыі да 2010 году.

Старонка 5.

ГРАМАДЗТВА

Бум інтэрнэт-сатыры на Лукашэнку

Апошні піск «культурвожыкай» — «Атлянтыца» — увайшоў у тройку найлепшых песен на інтэрнэту скім гіт-парадзе. А сайт «Майкі патрыётаў» прыпянуе набыць саколкі з выявамі замыгзаных францужанак і вершамі Быкава. **Старонка 9.**

ЛІТАРАТУРА

Барсёнкія сУчаснікі

Новыя творы Адама Глебуса. **Старонка 19.**

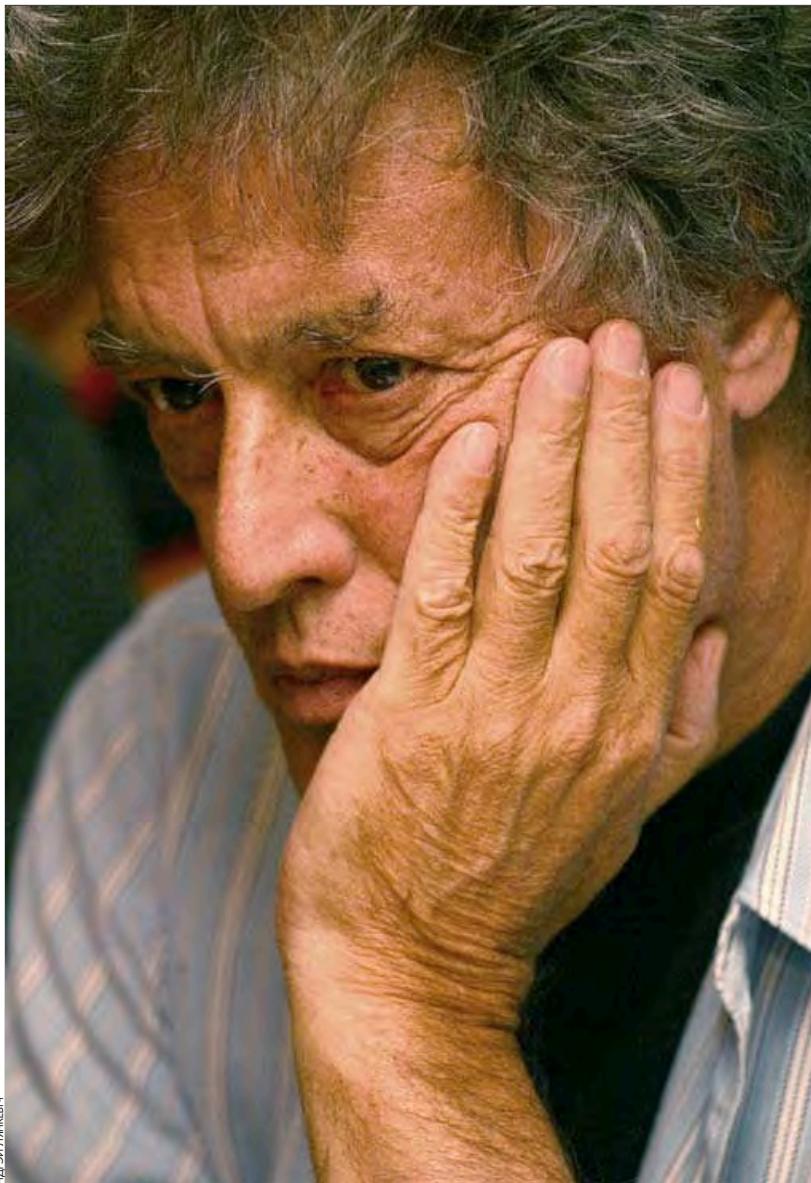
Не забудзьцеся падпісацца на квартал

Падпісны індэкс газеты «Наша Ніва» 63125. Падпіска для прыватных асобаў будзе каштаваць 4510 рублёў у месец, для арганізацый — 5631 рубель. Падпіска на шапкі «Белсаніздрук» танынейшая: 3340 рублёў на месец. «Наша Ніва» — эгэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзень.

Падпіску прымаюць да 15 верасьня.

Стопард у Менску

Ён выглядаў так, як і музіцъ выглядаць клясык сучаснасці, які не згубіў дэмакратызму, нягледзячы на тое, што бачыў свае пастаноўкі на найлепшых сцэнах свету, а на паліцы ў ягоным доме стаіць залаты «Оскар». Сусьветна вядомы драматург Том Стопард зладзіў у століцы майстар-клясу. Рэпартаж Алесі Кудрыцкага на старонцы 9.

Андрэй Прыжкевіч

Новыя дзяржаўныя манаполіі

За калійнімі ўгнаеннямі падыходзіць чарга нафтапрадуктаў. У выпадку каплю пад выглядам цэнтралізацыі Беларусь папросту замяніла партнёра.

Дзяржава прыбірае да рук усё, адкуль можна атрыманыя гроши. У першую частку, валотнасці галіны — калійныя угненскія ды нафтапрадукты.

У краіне створаная дзяржаўная манаполія на экспарт калійных угненняў. 29 жніўня А.Лукашэнка ўказам №398 надаў выключнае право на экспарт прадукцыі «Беларуськалію» створаному ў красавіку ААТ «Беларуская калійная кампанія». Указ уступіў ў сілу 25 верасьня.

Працяг на старонцы 5.

Прыднястроўская Малдаўская РБ

Рэпартаж з Тыраспалю Лёліка Ушкіна.

2 верасьня ў Тырасполі будуть адзначыць 15-ты Дзень незалежнасці. Але бізінесмэнам «Шэрыфу», якія кантрлююць приднястроўскую эканоміку, становіцца часна ў рамках неірызованай ПМР. Яны мараць выйсці на широкі простор, а дзеля гэтага патрабуны сакоз з Малдовай у любым фармаце — канфэрэнцыя або фэдэрэцыя.

Працяг на старонцы 11.

Маці Божая Студэнцкая

У сьвеце два дзясяткі каранаваных абразоў. Тры зь іх знаходзяцца ў Беларусі.

28 жніўня ў Горадні, якія бэрнардынскага касцёлу, адбылася караціція абраза Маці Божай Кантрэграпакай. У гэты ж дзень адзначалася таксама 300-годзідзя Фарнага касцёлу. На святыя прыбылі не толькі герархі каталіцкай царквы Беларусі на чале з кардыналам Казімерам Сыніцкам, але і госьці. З масквы прыехаў пастыр расейскіх каталікоў каронны гарадзенскі арцыбікуп Тадэвуш Кандрусеўч.

Працяг на старонцы 7.

Дойчэ Вэле, браты-русафілы

АНДРЭЙ ДЫНЬКО

Пытаныне было прынцыповым. Адзіны мэдбійны праект для Беларусі, падтрыманы Нямеччынай і Эўразізмом, — па-расейску.

Прагэст супрадаць такое «Дойчэ Вэле» зрабіў шмат карысыць. Ён іпрабіў крыху беларускую мову ў праект. Ён мабілізаваў супольнасць на змаганыне за свае вартасы. Гэта была нармальная рэакцыя здаровага грамадства на справу, якая яго краіна. Абарона вартасы ўзяўшы вартас. Стаянныне за вартасы — гэта штодзённыя пльебісцы, які і робіць супольнасць супольнасцю. Стаянныне, якое перадумовай для дзяржавы.

Аднак нечага важнага не адбылося, для чаго была нагода і на што я спладзіваўся, пішучы два тыдні тому свой адказ сайту «Наша думка».

З аднаго боку, ніхто з беларусаў-філаў не задумаліся, чаму маскафілам з незалежнага грамадства так хочадца мець менавіта сваю радыёстанцыю (яны вераць, бышчам адчленішчы праект Эўракамісіі з часам вырасце ў сапраўднае радыё). З

другога боку, з інтэлектуалаў-маскафіламі ніхто не сказаў: так, мне аса-біста было б выгадна, каб радыё віцчала па-расейску, але я ахвірую сваім інтарсам дзеяя маіх братоў-беларускамоўных. Адноўлявам шкала, што не адбылося ні першага, ні

ваш русафільскую частку грамадзтва. Сілы адных беларусафілаў мала, як паказаў 1991 і 1996 гады. Як гэта зрабіць? Так, вішчаны замежная радыё на расейскай мове — кепская рада. Але што добрая рада, што малю б'ячаніць? Што малю прычапіць ЭГУ нязлонмы лігэз-ску дых? — калі выверніць тое саме пытанье іншым бокам. Беларуская мова, беларуская ідзя — ужо гаварылася. Што яшчэ, калі гэта немагчыма?

З боку ж маскафілаў не начу пакаянні за культур-расізм (мінчылы, але я ні ўсім зжыты). Камуны пакажацца: ну і хай нацыянальная, культурная абмежаванасць каленчык таго, хто сібе абліжоўвае. Не цікавая камуны беларуская традыцыя, ягоная ядя. Аднак бяз моманта съмбалічнага раскяяняня перад беларускай мовай цікка будаваць новую Беларусь як дзівюхмоўную супольнасць. Пяма салідарнасці ў фундамэнце.

«Рашэнне пра расейскую мову «Дойчэ Вэле» разбурыла адзінства незалежнага грамадства. Для мяне гэта досьці, каб яно было перагляданае». Так не сказаў ніхто з

маіх апанэнтаў. Нават сымбалічна — вядома ж, рагізныне, што прыма-лася чатыры гады, двойчы даўжай будзе пераглядзіцца. З гэтага маў-чаныня я раблю выснову, што салі-дарнасць незалежнага грамадства не для ўсіх — закон і мэта.

Дыскусія прымусіла мяне ўсумніцца ў грамадзянскасці маніяэн-таў. Немы дыпляматычна аддаюць нас на расейскай Эўропе, і нацыяна-листы (вы ж «расейскамоўныя беларускія нацыяналісты», спадару Дра-хахруст?) з гэтым пагаджавонца! ЭУ-развязы дэмантструе Расею, што ён

менці, дзе больш, дзе цалкам. На-приклад, украінцы робіць рэклому наўвагу расейскамоўных СМІ толькі па-украінску. Інакі нам не спланіць гісторычнага дойту перад беларус-кай мовай. Ды, імаверна, дўгата заставацца калініяльной плімай на карце «ўрэйскіх» аўдзяднанін на-цы. Чаго ў палітычных і грамадзкіх элітах Беларусі на хоча болын ніхто. З апошнімі мы на будзе спрачаца, браты-русафілы?

Меркаваныне Зінайды Бандэрэнкі і водгукі чытагачу на гэму беларускага праекту «Дойчэ Вэле» на старонках 16—17.

«БДГ» прыпыняе існаваныне

Міністэрства інфармацыі не зарэгістравала ўзгодненай ва ўсіх інстанцыях назвы «БДГ. Деловая газета». Міністэр Уладзімер Руслакевіч загадаў выдаць газету Пятру Марцаву патлумачыць, што значыць «Б» у абрэвіятуры. Марцаву сказаў, што «большя». Руслакевіч загадаў перапісаць дакументы, расшифраваўшы абрэвіятуру ў дужках. Марцаву адмовіўся пісаць і перападаваць усе дакументы на іншым. Руслакевіч паабішоў, што націсьненне на каго траба, каб усе змены ўнесеныя за адзін дзень, скажоў, што атрымаў на тое згоду намесніка кіраўніка адміністрацыі прэзыдэнта Алега Праляскouskага. Марцаву не падвергнуў. І правільна зрабіў, бо чыноўнікі падманвалі яго з 13 з паловай гадоў, што існавала газета, тысячы разоў. Шкада. Добрая была газета. А ведаючы Марцава, упружнены, што газета будзе існаваць і надалей. Пакуль — у Інтэрнэце.

Галоўны рэдактар «БДГ» Пятру Марцау і вярстальнік Андрэй Вашкевіч разглядаюць новыя лягатып газэты.

«ARCHE» ў Горадні

Сустрака з чытальцамі ў Горадні 12 верасня будзе не звычайнай. На ёй адбудзецца юрачыстая цырымонія прэміі часопісу за 2005 год. Да горадзенцу прыехдзіць рэдактар «ARCHE» Валер Булгакаў, філэзаф Пётра Рудкоўскага. Сыпіваць будзе гурт «4:8».

Запрашаем усіх з 19-й у майстэрню Зымітра Іваноўскага на Будзённага, 48а.

ДЗЕНЬ ВЕДАЎ

І верасняня на 18-й лія помніка Янку Купалу молады ладзіць Беларускі дзень ведаў. У складзе кветкі песьні, ссылаючыся разам любімымі песьні. Проста, яс-крава, па-беларуску.

Напішы пісьмо Севярынцу

Павал Севярынец адбывае свой тэрмін высылкі на крайній Пойсаніх Беларусі. Каб вывраціць з грамадзянскай жыццю, яго закінуў у глухі край. Там у радиосе 30 км няма газетнага шапіка й царкви, ня кожучы пра Інтэрнэт і мабільную сувязь. Але Паўлу можна напісаць на адрас:

Да запатрабаваныя
Палу́ Севярынцу
П.а. Малое Сітна
211652
Полацкі раён

ЦЫТАТНІК

На пяціадціні ўласнага 51-годзіндыя Аляксандар Лукашэнка даў інтарвю ў «Інстытуце земляробства і селекцыі НАН».

«Кожнаму дадім па калхозу ўбітачнаму. Нет, убітачных у нас нет, атстаючаму».

«Іспользваваць толькі беларускую сельскагазаўственную цехніку в аснаўтуну!»

БТ

ВІСЛАВА ШЫМБОРСКА

Першы фатадзымак Гітлера

А што гэта за немаўлятка ў пайзунку? Ды гэта ж Адольфік, сын пана і пані Гітлерай! Можа, стане доктарам праваў? Альбо будзе тэнарам у венскай оперы? А чыя гэта ручка, чыё вонка, вушка, носік? Чый жывоцік, поўна малака? Яшчэ не вядома — друкар, службоўчы, гандляр, ксяндза? А куды гэтыя сымешнія ножкі зойдзіць, куды? Да садка, школы, кабінету, да шлюбу — моз дачкою бурмістра?

Дзіцятка, анёлік, сынулька... Калі год назад зблізліся на сьвет, не было недахону ў энаках на небе й зямлі — вяснова сонца, герань у вонках, на падворку круціць катынку музыка, шчаслівае прадказаныне на ружовай паперцы,

тут жа перад роднай прарочы сон мачі: голуба ўбачыць у сyne — радасная навіна, злавіць яго — госьць зьявіца дубчаканы. Тук, тук, хто там? Гэта стукае сэрцякі Адольфіка.

Дунда, пляюшка, сіліячук, бразготка, хлопык, хвалі Богу, здаровы, падобны да бацькоў, да коціці ў кошыку, да дзетак з іншых радзінных альбомаў.

Ну, ня будзем жа мы зараз плакаць — пан фатограф пад чорнай раднінай зробіць пstryк.

Атэлье Клінгер, Грабэнштрасэ мястэчка Браўнай, а Браўнай — гэта невялічкае, але вартое места. Салідныя фірмы, пачціўныя суседзі,

смурод рашчыннага цеста і стагора мыла. Не чуваць скавыту сабак і крокай лёсю.

Наставнік гісторыі папраўляе каўнерык

І пазяхае над сышткамі.

Пераклаў
Сяргей Прывулцкі

Палякі сталі нашымі поўнасьцю

Улады Беларусі хочуць, каб у краіне не засталося ніводнай арганізацыі, якая прымала б дапамогу ад замежных краінаў. Міністар замежных справаў Польшчы Адам Ротфельд заявіў, што Варшава і надалей будзе падтрымліваць Саюз палікаў на чале з Анжалікай Борыс. Юзаф Лучнік паглядае на начальніка ідэалагічнага аддзела аблыванкаму Ўладзімеру Амельку. Рэпартаж з Ваўкавыску Аркадзя Шанскага.

Перазъезд Саюзу палікаў у Ваўкавыску адбыўся, паводле ацэнак дзяржаўных СМІ і высохіх чыноўнікаў, «у адпаведнасці з заканадаўствам і ў канструктыўнай атмасфэры». Яго арганізацыйны зймаўся ідэалагічны аддзел Гарадзенскага аблвыканкаму. Ад непажаданых візітэраў форум ахўвала міліцыя. На мерапрыемства не пусцілі ніводнага журналіста і начальнага члена СПБ. Варта адзначыць, што многіе долгаты зъезды не гаварылі па-польску. «Естэм хора», — так адказвалі яны на просьбы журналісту пра размову. У дадатак да нашай апазыцыі (ЛДПБ), нашых прафсаюзаў (ФПБ) і нашай моладзевай арганізацыі (БРСМ) у кране ёсць цып-пер і канструктыўная нацменштабна пад дахам СПБ.

Апрацыя «Пошукаў»

Ни на адно падпольнае мерапрыемства апазыцыі журналісты не дабіраўся з такімі прыгодаі, як на гэты зъезд. 26 жніўня Ваўкавыск ператварыўся ў абложаную фартэцю: усе дарогі былі перакрыты супрацоўнікамі ДПС — нібыта з Івацэвіцкай калёніі збеглі злачынцы. Праўда, ва управе міліцыі Берасцейскай вобласці пра збеглых злачынцаў нічога ня чулі.

Карэспандэнт «НН» меў няшчасныя пасеха на Ваўкавыску, скарыстаўшыся з паслуг аднае апазыцыйнай суполкі, што наняла аўтобус для «палаомніцтва па Гарадзеншчыне». Сирод пілітрымаму былі Вячаслав Січукік, Валер Шчукін, маладафронтавец Зыміцер Дашкевіч, а таксама беларускі жаночы хор. Праўда, як гэта вядома ў нашай апазыцыі, кансыптарыцы была настолькі добрая, што адразу па выезідзе з Менску аўтобус пачала «пасыўці» міліцэйская «Шкода-Актавія» з нумарам 0110 МО. На першым пункце

ДАІ нас затрымалі, і старши лейтэнант Ігар Лойка начаў праверку дакументаў пасажыраў, патлумачыўши, што шукаюць збеглых злачынцаў «па арыенцироўшчы». Аказаўся, што 12 з 50 пілітрымаму выправіліся ў адказнае падарожжа без дакумэнтату.

Карацай, зъезд прайшоў у прысутнасці мінімуму назральнікаў ад апазыцыі.

Апрацыя «Перахват»

Нас спынялі на кожным посьце. Паміж другім і трэцім дайбрэйкам прыйшёлі інфармацыя, што журналістай Iвана Романа і Андрэя Пачубута затрымалі на выезідзе з Шчучыні ў Ваўкавыску і звінавацілі ў ёму, што яны сучынілі на крадзені машыны. А актывістай СПБ Мечыслава Яскевіча, Стасі Пачубута й Ігара Банцара затрымалі праста для высыяльніні асобы.

На чацвертым посьце нам патлумачылі, што праўгаючы ўсіх: «Ніхто не павінен пратычацца» — і завярнулі аўтобус у Стайпецкі РУУС для высыяльніні асобы дланіцаў «бяспашніцтва». У раінэнтры коласаўскага крана нас праверылі і міліцыя, і ДАІ, і нават транспартная інспекцыя. Адпүсцілі. Але пакінуць мескі раён мы не паспелі. Здагнала міліцэйская машына і вірнула: прафесія, атрымалі інфармацыю, што ў кіруцы ўсе ў пародку з дакументамі. Як толькі мы пераступілі порог РУУСу, дзяжурыні перадаў па раши: «Усім пастам ДАІ, я Стойпцы-4. Адбой па пляні «Перахват». Увесці ў дзясяніне плян «Пошуку». Маўляй, лапайце наступных.

Пачуўшы, што міліцыянты лічаць аўтобус крадзеным і чакаюць групу экспрэтэй з Менску, журналісты адзіліліся ад пілітрымаму і працоўжылі шлях дызьлем прац Баранавічы.

Пачуўшы, што міліцыянты лічаць аўтобус крадзеным і чакаюць групу экспрэтэй з Менску, журналісты адзіліліся ад пілітрымаму і працоўжылі шлях дызьлем прац Баранавічы.

Уздельнікі зъезду перад пачаткам упарты чытали ваўкавыскую рэйкуну «Наш час».

Хіба не бывае праваслаўных палікаў?

Таксіст падвоіць па дагледжаных ваўкавыскіх вулічках да Дому культуры. «На зъезд прыехалі?» «Ну так, — адказваем. — А што ў вас кажуць пра яго?» «Як заўжды: выбырае не таго, каго хочам, а каго трэба».

У Ваўкавыску ўёс спакойна. Знамёны мне міліцыянт раскладае, што міліція прадае ў адпаведнасці з загадам: «Тых, хто размаўляе па-польску, не пашаць, што бы яны ні рабілі». Нешта такое, мусіць, было загадана і 18 каstryчніка мінулага году ў Менску. Фантастычна, як гэта сыштэма здолная мабілізаваць сотні сілавікоў па краіне дзеля аднаго зъезду СПБ і як умела яна стварае фасад дэмакраты.

Зъезд прайшоў цалкам дэмакратычна. Дэлегатату прывезэлі чатырма аўтобусамі пад аховай.

Марэк Бэлька: «Беларусь — палітычны скансэн»

Прэм'ер Польшчы Марэк Бэлька на спатканні прэм'ераў краінаў Вышаградзкай групы ў Будапешце адкіментаўшы апошнюю падзею вакон Саюзу палікаў такім чынам: «Гэта апошнія дыктатура Эўропы, палітычны скансэн». Праз год выбары. Уражаны вынікамі Аранжавай рэвалюцыі ў Кіеве, Лукашэнка імкнецца ўзяць пад контроль усе грамадзкія арганізацыі. У Беларусі адбываеца не канфлікт паміж беларусамі й палікамі. У краіне спрабуе ўзманицца дыктатура».

Частка з іх размаўляе міжсобу па-расейску. Польскіх журналісту асабліва пачешыла, як з разніцы некаторыя дэлегаты пры ўходзе ў касцёл (традыцыйна зъездам папярэднічалі міша) на кленчылі, а схіляліся па-праваслаўнаму ў глыбокім паклоне. Але жагаліся ўсе правільна, зъвязлі ўсё справа.

«Ці не маглі бы пракамэнтаваць прынятых рашэнніў?» — пытаваючы журнالісты ў адной з дэлегатак: «Естэм хора, естэм хора» («Я хварэю»), — марычыя яна. Вядома, якое ўжо тут здароўе, калі арганізацыйны зъезд займае індзейцаў.

Выбары старшыні адбываюцца на беззальэрнатнай аснове. Тадзюш Кручкоўскі ўзяў самадвод. За кандыдатуру сапоцкінскага піснікіна Юзафа Лучніка прагаласавалі 149 дэлегатату з 174, супраць — 3, астатнія не

ўзялі ўдзелу ў галасаванні. Намеснікамі абрани Эдуард Калоша, Казімер Знайдзінскі, Яўген Скрабоцкі. Галоўную раду ўзнічалі Констанцін Тарасевіч.

Сумленны пэнсіянэр

Ці здолее Юзаф Лучнік прыміріць Польшчу й Беларусь?

Новы старшыня СПБ нарадзіўся ў 1936 г., яшчэ за польскім часам. Mae ўзнагароды польскага ўраду. У скандалы апошняга году замішаныя на быў, у фільмах БТ не выступаў. Таму ягоную кандыдатуру можна разглядзяць як па-свойму кампрамісную. «Ні Борыс, ні Кручкоўскі», — як іншыя ў свой час пасол П.Латушка.

Прапаноўваючы кандыдатуру Ю.Лучніка, беларускі ўлады нібыта рабіць крок наусцярач Польшчы. Пагатоў, калі ўчыніць заслугі новага кіраўніка перад польскім культурным адраджэннем і ягоную ролю ў заснаванні Саноў палікаў Беларусі. Што будзе вырашчаць 69-гадовы пэнсіянэр, аточаны креатурамі ўзладаў?

На прэс-канферэнцыі амаль пасля кожнага пытання журна-

Працяг на старонцы 4.

30 жніўня Польшча сьвяткавала юбілей «Салідарнасці». 25 гадоў таму польскія працоўныя ўзяліліся на баражу за людзкую гонарнасць і свае чалавечыя права. Бяз эстата на палітэканцы быў Лявон Вольскі. Ен узяўшы над Варшавай бел-чырвона-белыя сцягі.

Хутка выбары

Лідз'я Ярмошына заяўляла ў інтэрв’ю «Звязку», што прызыдзенікі выбары найхутчы што адбудуцца 16 ліпеня 2006 г. Старшыня Цэнтравыбакаму лічыць, што 100 тысячай подпісаў зъбяруць на болыні за чатыры кандыдаты і што выбары пройдуть у азінтур. Яна таксама намякнула, што Цэнтравыбакам будзе здымачна з гонкі кандыдату, якія будуць карыстацца дапамогай з-за мяжы.

Геніуш на СД

Абвешчаны конкурс на выданні кампакт-диску з песьнямі на вершы Ларысы Геніуш. Прастам займаеца ЕМАгістр. У зборку ўйдзуть як вядомыя творы («Ківи» — «Беларуска», «Песьняры» — «Краю мой родны», Цірэлічанка — «Зашы мне песьню»), так і песьні маладых выкананіц. Збор фанаграмату прызначыты да канца верасьня.

Біблія Скарны

У Нямеччыне знойдзены асобнік Бібліі ў перакладзе

СЪССЛА

Скарны. Надрукаваная ў 1517—1519 г. у Празе кніга была выяўлена ў бібліятэцы Г’ерлаца (Саксонія) Верхнялужыцкім навуковым таварыствам. Яна трапіла туды ў 1524 годзе. Біблія ўключасць у сябе 1316 старонак. У сівеце вядома 258 асобнікі спадчыны Скарны.

Хвароба Руговы

Стан здароўя прэзыдэнта Косава, 61-гадовага пісменніка Ібрагіма Руговы, розкагоршыўся. Лідэр краю быў

шпіталізаваны ў мінульую суботу з дынгназам «грып» і знаходзіцца ў амэрыканскім вайсковай бальніцы білизу Франкфурту. З імем Руговы, філэзафа і старшыні Саюзу пісменнікаў краю, які двойчы абраўся прыздэнтам із апошнія паўтары гады перажыў два замахі на жыцці, звязаны нацыянальнае адраджэнне Косава. Яго назвалі балканскім Гандзі — за палітычную мэту дабіць незалежнасці Косава негвалтоўным шляхам. AP; belta.by

Палякі сталі нашымі поўнасьцю

Працяг са старонкі 3.

лістай Ю.Лучнік бездапаможна абводзіў вачыма, нібы шукаючы падказкі. А ў заднім шэрагу сядзе Уладзімер Амелька, кіраунік ідэялагічнага аддзелу Гарадзенскага абльгаванкаму. І то крушт, то ківаў галавою. Ад сябе новому старшыню заставалася дадаваць, што ён ёсьць і хоча засташца «лэйальнym обывателем панства беларускага».

Два кампрамісы, які немагчымы?

«Лучнік і Гавін (першы старшыня Саюзу палякаў, прынцыповы прыхільнік незалежнасці СПБ ад уладаў) сапраўды былі ў добрых адносінах. Але вось 2 верасня Гавін выйдзе з турмы — і як іны будуть глядзець адзін аднаму ў очы?» — пытавацца журналіст Анджэй Пісальнік.

Былы рэдактар «Глосу знад Немна» Андрэй Кусяльчук ня верыць, што дэльце часткі СПБ зноўдзіцца паразуменне: «Хоць абрани ў Ваўкавыску старшыня сказаў, што ні перад кім не зачыняе дзвераў, лёзд прынцыпу, што падтрымліваюць Борыс, наўрад ці пойдуть на контакт. Тым болей што Польшча выразна паабяцала Борыс падтрымку». На думку А.Кусяльчука, непрызнаны ўладамі СПБ Борыс паспяхова працягне сваю дзейнасць у такім самым рэжыме, у якім функцыянуюць іншыя грамадзкія аўяднанні ў Беларусі — у падпольі: «Яны могуць дзейнічаць як зарэгістраваныя за мяжой міжнародная арганізацыя ў рамках ЭРПА. Наўрад ці іныя стануць дзейнічай прац культурна-адукцыйную «Мацеж Польску», бо гэта засталася адзіная польская арганізацыя, якую прызнаюць улады. Думаю, іны не захочуць падстадзяць гэтую арганізацыю».

Калі нават польскія ўлады і пойдуть на маўклівы кампраміс вакол новага кірауніцтва СПБ, то незалежныя актыўісты СПБ прыніжацца не збіраюцца. Зрештага, і ў міждзяржавных адносінах прымірэннем пакуль ня пахне. Польскія ўлады заявілі, што кірауніцтва СПБ, абранае недзмакратычным чынам, ня можа разылічацца на фінансавую дапамогу Польшчы. Кішэнінаму СПБ ніяк як разылічацца і

на падтрымку польскіх недзяржавных арганізацый. Ясна выказалася Эўрапейская рада польскіх аўяднанняў (ЭРПА), якая злучае 41 арганізацыю з 29 краінам (СПБ уваходзіць у раду з 1996 г.): сход у Ваўкавыску ў заяве гэтай арганізацыі называецца «прывітанні сустречай дзяячай СПБ, якія сябе скампраметавалі». Рада выказала падтрымку Анжаліцы Борыс. Дарэчы, у дзень з'езду яе выклікалі на чарговы допыт у міліцыю (абвінавачаючы ў фінансавых злоджыўваннях), а праз два дні пасля з'езду кватэрну А.Борыс ператрасілі крымінальную вышук.

У аўторак у Варшаве ў часе міжнароднай канферэнцыі «Ад «Салідарнасці» да свабоды» міністар замежных справаў Польшчы Адам Ротфельд заявіў, што Варшава і надалей будзе падтрымліваць кірауніцтва СПБ на чале з Анжалікай Борыс. Паводле А.Ротфельда, канфлікт вакол Саюзу палякаў Беларусі, — гэта ня польска-беларуская спраўва, але ўдар, накіраваны супраць усяго беларускага грамадзтва, частка якога — палякі. Таму Варшава будзе ў гэтай спраўве і надалей настойваць, каб ініцыятыву ўзяў у свае руки Эўразвяз. Ён, дарэчы, дагутуле нікія сябе не праўяў у гэтай спраўве.

А.Ротфельд падкрэсліў, што Варшава не пакіне А.Борыс без дапамогі. «Сапраўдна польская грамада зрабіла свой выбар у сакавіку».

Дарэчы, пра Ротфельда. «Газэта Выборчая» апісала, як Тадэвуш Кручкоўскі скардзіўся польскім журналістам, што яго, выхадца з «чыста польскай сям'і», пазбавіў польскі візы «міністар замежных справаў з наўпольскім прозвішчам».

Справа Ціянкова жыве

Саюзу палякаў быў самай багатай з грамадзкіх арганізацый Беларусі, непадкантрольныя ўладзе. Апанаіць маштабы нерухомасці Саюзу палякаў можна па тым, што на ўтрыманні толькі Дому Польскага ў Горадні штотэмеса выдатковалася 4000 дзесяці. «Верагодна, на вялікія Дамы польскія ў Магілёве, Віцебску і Баранавічах ішло яшчэ больш грошай», — адзначае актыўіст арганізацыі Андрэй Пачобут. Цяпер улада восьм'е падаваную за гроши Польшчы маёмысць пад свой кантроль.

Ужо сёняння частка маёмысці знаходзіцца пад кантролем «афіцынага» СПБ, а фактычна — пад апекай улады. «Сізнер з штурмам АМАПам і КДБ гарадзенскай сядзібы можа быць падтораны ў любым рэгіёне», — кажа А.Пачобут. «Польскай дзяржаве варта ўзъніць дамовы на кожны аўтэк — пад якімі ўмовамі выдаваліся гроши, ці ёсьцьмагчымасць выставіць фінансавыя прэтэнзіі», — працягвае яго думку А.Пісальнік.

Улады ў розных рэгіёнах ужо цікавішча, у якую суму абыдзеща ўтрыманнія таго ці іншага Дому польскага. Юзаф Лучнік выказаў

Намеснікам Юзафа Лучніка (стаці) сталі прыхільнікі Тадэвуша Кручкоўскага.

спадзіваньне, што цяпер арганізацыя будзе існаваць да дзяржавных датычаў. А.Пачобут успамінае, як Тадэвуш Кручкоўскі ў свой час прамацаў варыянты перадачы нерухомасці на баланс Міністэрства культуры.

У Горадні ў Ваўкавыску працујуць польскія школы. Няясна, на якую дапамогу Польшчы ім цяпер разылічаць. Ні СПБ, ні польскія ўлады даўно ўжо ня мелі нікага ўплыву на дзейнасць гэтых навучальных установ. «Школы былі пад кантролем уладаў даўно, яшчэ да з'езду, і незалежна ад асобы Кручкоўскага, — кажа актыўіст, блізкі да Анжалікі Борыс. — Школы ня раз адмаўлялі Саюзу палякаў у памішканіі пад наўманімі прычынамі, праста каб паказаць, хто насамрэч тут кіруе. Ви ж разумееце, дырэктар школы — чалавек паднімольны...»

Захаваць вольнасць, захаваць польскую самаарганізацыю, незалежную ад уладаў — такія задачы ставяць сабе тэя палякі, якіх у залі з'езду, наступае на статуту арганізацыі, не пусцілі. Яны правілі дзень на прыступках перед Домам культуры.

Тэлеканал АНТ зноўнай з'езду ў Ваўкавыску «апошний і найважнейшай бatalіяй у польска-беларускай інфармацыйнай вайне». У нядзелены праграмме «Контур», АНТ пайнфармавала, што Юзаф Лучнік грошай ад афіцынай Варшавы выпрашваць на будзе, а гэта азначае, што ён будзе самастойны ў прыніцьці рацэньні.

Улады Беларусі хочуць, каб у краіне не засталося ніводнай арганізацыі, якая прымала б дапамогу ад замежных краін. Гэтым патрыятычным эмэтам служыць новы дэкрэт прэзыдэнта аб выкарыстанні замежнай дапамогі. Пасля ваўкавыскай з'езду ўлады могуць ганарыцца сваёй чарговай перамогай. Грамадзянне Беларусі кантролююць уладу ўсё менш, яна іх — усё больш.

Аркадзь Шанскі

Юзаф Лучнік: «Не адчуваю страху, бо не адчуваю віны»

Пасля з'езду Юзафа Лучніка, абрани старшынём СПБ паводле вэрсіі беларускіх уладаў, адказаў на пытанні журналісту.

— Як Вы мяркуюце дзейнічаны надалей?

— Ні перад кім не збіраюся зачыняць дзверы. Ни з кім ня буду ў канфлікце. Я ня меў ворагаў, не належаў ні да чых прыхільнікаў. Я толькі зайдзе выконваю статутныя мэты і задачы.

— Польскія палякі заявілі, што не прызнаюць вынікі гэтага з'езду...

— Я ня ведаю стаўлення польскага ўраду да мяне і іншых сяброў Галоўнай рады. Лічу на дэмакратычны забараніць падлікам з'езду на Польшчу. Я не адчуваю страху, бо не адчуваю віны.

— Як ставіцеся да таго, што прыхільнікі А.Борыс з наўманімі прычынамі салдзяць у турме?

— Я ня ведаю, за што іны сядзяць.

— Ёсьць звесткі, што выбары дэлегаты на з'езд ішлі пад прымусам.

— Усе пратаколы выбараў правярала камісія: нікіх парушэнняў ня выяўлена.

— Як мяркуюце будаваньне дзяржавы на беларускім ўладамі?

— Я ня меў нікіх канфліктаў з уладамі. Мне ніхто не замінаў у

мэйдзінасці ў Саюзе палякаў, у арганізацыі фэстаў, пераахаваны парэшткай польскіх салдатаў, у дэглідзе магілаў паўстанцаў 1863 году ў Сапоцкіне. Думаю, у мяне ня будзе канфліктаў.

— Як Вы ставіцеся да таго, што ваш былы паплечнік у стварэнні Саюзу палякаў Тадэвуш Гавін цяпер сядзіць у турме?

— Гавін дзейнічае згодна з сваімі поглядамі. Я не нясу адказнасці за ягоны погляды і ўчынкі. Я з сакавіка не ўхаджу ў новаабранную Галоўную раду, і ні з кім сустрэчаў на мяё. Я нідзе не выступаў, і ў палітыку я не мяшаюся.

— Чаму пагадзіліся заніць гэтую пасаду?

— Я пагадзіўся, толькі каб выратаваць арганізацыю. Пасля з'езду Мін'юсту стала зразумела, што бяз з'езду выратаваць арганізацыю немагчыма.

— Як Вы ставіцеся да выбірвання аб Польшчы як прастытуцы, якое прагучала на Беларускі тэлевізій?

— Дужа прыкса мне было. Але польская і беларуская дыпламатыя не ўхадзіць у кампетэнцыю Саюзу палякаў.

Юзаф Лучнік

былы настаўнік гісторыі ў польскай мове, дырэктар вясковай школы. Скончыў Ленінградскі пэдагігічны. Адраджэннем польскай культуры і самасвядомасцю на Гарадзенчыні займаецца з 1987 — пасля сустрэчі Гарбачава з Ярузэльскім, калі ў СССР дазволілі засноўваць польскія культурніцкія таварыствы. Заснаваў у Гарадзенскім раёне 15 суполак СПБ. Свой задачай на новай пасадзе Лучнік называў узымі аўтарытэтту Саюзу палякаў, справу школніцтва («каб у школах вучылі польскую мову не факультатыўна, а пастаянна»), культурнага адраджэння.

Айцец Андрэй Абламейка: за Святога Язэпа да канца

Менгарвыканкам распаўсюдзіў інфармацыю, што беларускім грэка-каталікам (унітам) будзе перададзены будынак касцёлу Св. Язэпа ў Верхнім горадзе, дзе сёння месцяцца Архіў-музей літаратуры і мастацтва і архіў наўкутка-тэхнічнае дакументацыйны. Між тым вяртання касцёлу вернікам ужо некалькі месяцаў дабіваліся рымска-каталікі.

Мы звязніліся па каментар да про-

башча парафіі Св. Язэпа, а. **Андрэй Абламейкі**. «Аніякіх афіцыйных паведамленняў ці хоць бы запрашэння для размовы ў Менгарвыканкам я не атрымліваў, — кажа ён і звязтае ўвагу на агаворку, што была ў распаўсюджанай афіцыйнай інфармацыі: «...плянеуцца пераадыгрэка-каталіцкага прыходу...». Але гэта плянеуцца ўжо ад 1990 году! Лісты з просьбамі выдзяліць грэка-каталікам ла-

пік зямлі пад будоўлю сваёй царквы застаюцца без адказу. Сёлета гэткі ліст працівічнай парафіі Святога Язэпа ўжо быў скіраваны на адресу кіраўніка Менскага Пашлава. Тому распаўсюджаная ў СМІ інфармацыя — правакацыйна разылічаная на тое, што людзі, якія моляцца пад касцёлам, разыдуцца. Тому стаць за касцёлам варта ў любым выпадку да поўнага развязання проблемы, мяркую ён.

Старшыня парафіі Св. Язэпа **Анатоль Семуха** кажа, што ў выпадку перадачы святині грэка-каталікам парафіяне паагодзілі бы сбытуць з рымска-каталікамі, і тут маліліся бы усе.

І рымска-каталікі звярнулись да сілы-адвакатаў, што ўлады ад словаў пярайць да справы.

Сяргей Харэўскі

СЪІСЛА

Асуздзілі грузінай

Затрыманых 24 жніўня разам з каардынаторам незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» Уладзімерам Кабцом актыўістамі грузінскай «Кмары» Георгіем Кандзлакі і Луку Цуладзэ звязылі ў спэцпрыёмніку на Акрапецціна. Пракурор санкцыюваў іхнае затрыманыне на 3 сутак. МСС Грузіі 25 жніўня асуздзіла неабぐрунтаваное затрыманье сваіх грамдзянаў.

26 жніўня грузінаў звязнівали з ўмашанынамі ў йнштраныя справы краіны. Аднак 27 жніўня не дэпартавалі, а пакінулі ў спэцпрыёмніку. 29 жніўня іх асуздзілі на 15 сутак за «дробнае хуліганства». Затрыманыне не далі 25 жніўня супстэрца з грузінскім дыпламатам, 29 — з адвакатам Паўлом Сапелкам.

Акцыю ў падтрымку затрыманых актыўістамі «Кмары» 26 жніўня, арганізаваную «зубровідам», жорстка разагналі АМАПаўцы. Затрыманы актыўістамі «Зубра» Аляксей Ляўковіч, Мікіту Шуциянкова, Аляксандра Курбіцкага, Антона Дубовіка, Натальлю Вушко. Непаўнагадовых М.Шуциянкова і А.Дубовіка выпусцілі праз гадзіну. Астатніх засудзілі на 10 сутак.

Ператрус у кватэры Борыса

У кватэру **А.Борыса** 29 жніўня ўвесьліліся міліцыянты з крыміналнага вышуку. Удома была ейная сістра Ганна. Міліцыянты заявілі, што расьследуюць справу збіцца **Міхала Дворчака**, прадстаўніка польскага камітета «Салідарныя з Беларусіяй»: невядомы напалі на яго калі дому Борыса і забралі заплечнік. Міліцыянты сышлі праз 15 хвілін, калі дадому прыхынула А.Борыс з польскімі журналістамі.

Журналістай штрафуць

Штрафам ў дзяве базавыя адзінкі (51 тыс.) пакарала адміністрацыйная камісія Ленінскага раёну Горадні 24 жніўня рэдактара часопіса «Mazagyn Polski» **Андрэя Пачобута** і рэдактара газеты «Glos nad Niemnem» **Анджэя Пісальніка**. Іх звязнівальні ў вытоптваныні траўніка падчас несанкцыянаванага пікету ў барону газеты «Glos nad Niemnem» 6 ліпеня. За ўдзел у самім пікеце іх ужо караля штрафам, а таксама наклалі за барону на выезд за межы краіны, пакуль не сплюсціц штрафы.

Затрымалі актыўістаў СПБ

Карэспандэнта газеты «Салідарнасць» **Івана Романа** і журналіста **А.Пачобута** 26 жніўня затрымалі на выездывані з Шчучыні ў напрамку Ваўкаўскіх. Міліцыянты заявілі, што іхна машына крадзеная. Абодвух журналістам павезлі ў Горадню. 29 жніўня А.Пачобута штрафавалі адну базавую величыні (25 500) за «дробнае хуліганства»: яго звязнівальні, што нецензурна лаяліся калі Шчучынскага раігадзелу міліцыі. I.Романа таксама штрафавалі на 1 б. за дробнае хуліганства.

У Ваўкаўскіху ў 26 жніўня затрымалі кіраўніка Гарадзенскай гарадской арганізацыі СПБ **Мечыслава Яскевіча**: яму закідаўшы намер арганізацыі несанкцыянаваны мітынг падчас правадзейнага звязніка. Актыўіст СПБ **Станіслаў Пачобут**, затрыманы 26 жніўня, асуздзіл 29 жніўня на т্і сутак, звязнівальні, што нецензурна лаяліся ў прыступнасці міліцыянта.

Арыштаваны актыўіст грузінскай «Кмары» працягваюць адбываць адміністрацыйнае пакаранье. У аўторак да іх нарэшце дапусцілі грузінскую дыпламатуру. Раней выказавалася думка, што да хлопцаў не пускаюць адваката й консула, бо іх паддаюць «псыхалагічнай апрацоўцы».

На фота: пікет салідарнасці з арыштаванымі. Праз хвіліну пікетоўцаў заарыштуюць.

Справа шчучынскіх ключоў

A.Пісальніка і **А.Пачобута** і на- меснікай старшыні Саюзу палікай **Юзафа Пажэцкага** і **Веслава Кейлья** называлі падазраванымі ў крымінальнай справе паводле арт. 185 Крымінальнага кодексу. З замы ўзыялі, што Борыс Дырката-ра Дому польскага ў Шчучыні Віктара Богдана справу заявляла тамтэйшая раённая прокуратура. Паводле ягонаў замы, звязнівальні эмузілі Богдана пад пагрозай расправы выдаць ім ключы да Дому польскага і пакінць саюз пасаду. Журналістай выклікалі ў міліцию ю сведкай і толькі там выдалі ўм пастаўку аб прызнаным падазраванымі. Максымальнае пакаранне паводле арт. 185 КК — два гады амбажа- ваныя волі («хмія»).

Проблемы польскіх журналістаў

Апаратара польскай тэлевізіі **Рамана Варашыцкага** 25 жніўня не пусцілі ў Беларусь. Гэта тлумачылі памежнікі паралі звязніцца ў Генэральнае консульства Беларусі ў Беластоку. Варашыцкі ўжо некалькі разоў прылічыўся ў Горадню асьвятляць канфлікт з Саюзам палікай.

Справа аўтамабіля Кручкоўскага

У Ленінскім РУЧС Горадні 23 жніўня дапыталі віце-старшыню Саюзу палікай **Юзафа Пажэцкага**: съедзага цікавіла, дзе ён быў учначы з 6 на 7 студзеня, калі згарэў аўтамабіль

Тадэвуша Кручкоўскага. Старшынку СПБ **Анжаліку Борысу** дапыталі з гэтай жа нагоды 22 і 26 жніўня.

Беларусь адкідае аўтаваачаваныні ЭЭЗ

Прадстадзелкі МСЗ Р.Есін 25 жніўня заявіў, што Беларусь «як пайнапраучы чалец **Міжнароднай арганізацыі працы** ў поўным аб'ёме выконвае заўважаныя, узятыя ў раёнках гэтай арганізацыі». Канція **Еўрэйзія** дала Беларусі 14 месяцаў для выканання разкамандыў МАП. У іншым разе Беларусь пасылаў гэтага тэрміну пазбаваць гадлівых прэферэнцыяў.

Ціснучы на прафсаюзы

25 жніўня да Беларускага кантрольнага дзяржаўнага прафсаюзу і Беларускага прафсаюзу работнікаў радыёэлектроннай пра- мысловасці (РЭП) запатрабавалі цігам двух дзен падаць у Міністэрства звесткі пра колькасць сбірой і структуру арганізацыі. Інфармацію павінны падпісаць старшыні прафсаюзу і кіраўнік кантрольнага разыгнізованага органу. Кіраўнік РЭП **Генадзь Фядыніч** заявіў, што выкананы патрабаваны ў такі кароткі тэрмін немагчы: сам ён у адпачынку, а сябры разыгнізай камісіі жывуць у розных рэгіёнах краіны.

Папярэджаные рэдактару «Борисовскіх новостей»

Барысаўская праクратура 25 жніўня вынесла афіцыйнае папярэджаныне рэдактуру недзяржакай газеты «Борисовскіх новостей» **Анатолію Букасу** за публікацыю матэрыялаў, што пашучошаюць заканадаўства. Падставай для папярэджання стала публікацыя пра судовы разгляд крымінальнай справы Букаса. Работнікі праукратуры пали-чылі, што закон парушаны публікацыяй па незавершаных матэрыялах судовай справы без пісмовага дазволу суддзы.

У Бярозе ціснучы Губарэвіча

Адміністрацыйная камісія Бярозаўскага райкінканаму 26 жніўня разгляда-ла пратакол да Дамачаўскай аддзялінія Берасцейскага РУЧС на дэпутата Белаэрзскага гарасвета **Юрасія Губарэвіча**. Дэпутата вінаваці ў рас- паўсюдзіце «Інфарматычнага бюлётэ-ні», які пілагажу існучайшым падады. Губарэвіч зазначыў, што бюлётэнь, які мае выхадныя звесткі, не распавя-дзяваўся, а быў знойдзены ў багажніку ягонага аўтамабіля. Дэпутат запатрабаў перанесці разгляд пратаколу ў су- вязі з шматлікімі парушэннямі, а так- са выкляпіць съедзаку інцыдэнту. Камісія пагадзілася.

Затрымалі ў Горадні

Юристка незарэгістраванага права- барончага цэнтра «Вясна» **Вадзіма Саранчукова** затрымалі ўвечары 26 жніўня на вакзале, адкуль ён меўся

ехаць у Ваўкаўскі, на звяз СПБ. На- рад міліцыі ўзяўся праўнік дакумэнты, а потым «всысьвятаў» асобу так доўгі, што даехаць у гэты дзень да гораду Саранчуку ня здолеў.

Высляляюць фонд **Сапегі** ў **Віцебску**

Віцебскай філія фонду імя **Ліява Сапегі** 27 жніўня атрымала з адмініст- ражы Першамайскага раёну загад да I верасьня пакінчыць памішканье. Па- мішканыне збыраюцца тэрмінова пе- радаць іншаму найманынку.

Зьдзек у **Магілёве**

У Магілёве ўчыны 29 жніўня бяз дай прычыны затрымалі актыўіста незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» **Яўгенія Суворава**: міліцыяны, які паведамляе сайты арганізацыі, проста пазнали хлоп- ца, якога ўжо затрымлівалі два месяцы таму. У 1-м аддзленні Ленінскага РУЧС Магілёва хлопца, паводле інфармацыі сайту, закавалі ў кайданкі, зрабілі «ластакі». Дакументы пра зат- рыманыне не складалі.

Штраф за партход

Актыўіст ПКБ **А.Новік** 29 жніўня аштрафаваны Берасцейскім раённым судом на 40 б. (1 млн 20 тыс.) за «правядзенне несанкцыянаванага сходу». Гэткім чынам быў кваліфіка- ваны сход суполкі ПКБ 9 ліпеня па вы- луччыні дзялегата на Кангрэс дэмаслі, што аddyбаўся па яе юрыдычным ад- рабе.

АШ

Маці Божая Студэнцкая

Праця з старонкі I.

Свяецкую ўладу прадстаўлялі кіраўнік Гарадзенскай вобласці Уладзімер Саўчанка, старшыня Камітэту ў справах рэлігіі і нацыянальнасці пры Саўміне Станіслав Буко.

Пазалочаную срэбную карону для абраzu зрабіў мастак-растайлітар Уладзімер Кісты. «Ускладаныя кароны не зъмянілі нічога на небе. Гэтая наш знак пашаны да гэтага абразу: мы съведчым сваю павагу да здзейсненых ім чудаў», — патлумачыў адзін з ксяндзоў, што прысутнічалі на каранаці. Відома 120 чудаў, здзейсненых гэтым невялікім (18x22 см) абразу.

Гарадзенская выява Маці Божай Кангрэгацкай — трэці з каранаваных абразу у Беларусі. Першы — у Лагішыне над Пінскам, другі — у Будславе. Агулам жа ў сьвеце каранаваных каталіцкіх абразуў усяго калія двух дзесяткаў.

Ікона, якая знаходзіцца ў гарадзенскім фарным касцёле з 1666 г., відомая па ўсім сьвеце як абраz Маці Божай Снежнай: ён з'явіўся ў храме Святой Марыі Маджорэ ў Рыме на Эсквілінскім пагорку, які ў жнівеньскую сплюку 352 г. засыпала сънегам. Асьвечаныя копії чудатворнага абразу разыходзіліся па ўсій Еўропе. Аднак толькі гарадзенская выява мае назну Маці Божай Кангрэгацкай.

Абраz з'явіўся на Гарадзеншчыне на пачатку XVII ст. праз дамінікану, зъмяніў не сколько ўладальнікаў. А ў 1666 г. патрапіў студэнтам гарадзенскага езуіцкага калегіуму. Студэнцкая сполка (кангрэгацыя) у тым самым годзе падаравала абраz новазбудаваному тады езуіцкаму касцёлу. Так абраz атрымаў эпітэт «кангрэгацкі». Сам касцёл на бываў тады асьвячоны: гэтая падзея адбылася толькі ў 1705 г. у прысутнасці караля Аўгуста II і расейскага цара Пітра I.

Да 300-годзьдзя асьвячэння і прымеркалі абраz каранавы абраz Маці Божай Кангрэгацкай, хоць Папа Ян Павал II даў дазвол на гэта яшчэ ў 2003 г. Сёлеты новы пантыфік Бенедыкт XVI блаславіў усіх удзельнікаў урачыстай цырымоніі й павіншаваў вернікаў зь юбілем асьвячэння касцёлу.

Нібы далучыўшыся да святых, на хмарным ад самай раніцы небе заблішчэла сонца пасля таго, як кардынал Святанта замацаваў на абраze карону. Ці на самай прачулай была прамова архібіскупа Кандрусеўчы (на верхнім фота крайні справа). Згадаўшы гарадзенскую маладасць, архібіскупу распавёў: «Яшчэ калі я быў малады, то атрымаў параду: калі хочаш добра вучыцца, маліся гэтаму абразу». І нездарма: да Маці Божай Кангрэгацкай і цяпер перад кожнай сесій прыходзяць багата студэнтаў. Нагадаў Тадэуш Кандрусеўч і пра сам культ Маці Божай, які ў яшчэ ня так даўнія савецкі часы быў «катакомбным»: «Яна Маці Касцёлу і ўсяго адкупленага чалавечтва». Дарма што ўжо колькі гадоў архібіскуп жыве ў Расеi, ягоная беларуская ані не пацярпела: прамоўча гучала чыста і сакавіта.

На цырымонію сабралося калі дзесяці тысячай вернікаў з усёй дыяцэзіі. Спадарыня Фэліцыя прыйшла на мыліцах — незадоўга да таго зламала нагу. Сама яна парафіянка іншага касцёлу, але гэта не нагода, каб прамінучь святы: «А як жа інчай! Як правільна сказаў Кандрусеўч, бяз Бога — не да патрога...»

Адам Воршыч
Здымкі Юлій Дарашкевіч

Ржунімагу

«Гэты рэсурс створаны для сапраўдных жыветных», — так рэкламуе сябе інтэрнэт-праект пад назвай «В Бабруйск, жыветнае» (babruisk.com), піша Сяргей Будкін.

У Белнэце падхаплі моду на расейскі моладзевы слэнг-вирус. Вынаходка належыць рэсурсу «Udaff.com», які стварыў альтэрнатыву правільнym чатам і форумам. На «Удафе» мат ужываюць прынцыпана, шыкам лічыцца вульгарычына, і чым больш кічу, тым больш у кайф. Такая сабе сукультура «анфан тэрыбліў».

«Наш рэсурс для тых, каго ўціскаюць за нецензурчынну,

для тых, хто хоча адчуваць сябе славодным», — маніфэст «удаўца», і яны хуткімі знайшлі аднадумцаў. Штогдзень сайт наведаюць 50 тыс. чалавек, слынавыя наватворы падхаплі мільёны.

Вядомы выпадак: у красавіку маскоўская моладзь, пратэстуючы супраць затрымання ў Менску актыўістаў «Яблока», мітынгавала з плякатаў «Лукашэнка, выпей йаду», «Лукашэнка — в Бабруйску».

Выраз «В Бабруйск, жыветнае» (назначае скрайною антыпатью) — адзін з самых пацуплівых сирод слынавых на грувашчаніяў кітапту «ржунімату», «фтэму».

Менавіта «Бабруйску» выпіснуў з ужытку колішнюю напуш-

лярную адсылку ва Ўручінск. «Сам выраз спачатку зъмінічаў у сабе іншыя значэнні, і наш праект мае на мэне зъмініць гэта. Пакрысе спраўляемся, некаторыя ціпер ганарада, калі называюць сябе жыветнымі і носіць званы «бабруйчан», — кажуць аўтары сайта babrujsk.com — менчукі Інф і Ромб. Аўтары паведамляюць, што анікім чынам на хочуць звысляваць аднайменны горад. Із Бабруйск — на горад на мапе Беларусі, а невялічкая вёска на ўсходнім Інзірніту. «Калі жыветныя стамляюцца працаваць на карысць маскоўскіх паноў і капиталістаў, яны могуць з дамагай сучасных сродкаў перамысьціца ў Бабруйск, атрымавшы дозу гумару і вірніца да выканання абавязкай», — гаворяць пра прызначынне праекту аўтары, якія сябе называюць «жыветнаводамі, скатаводамі і вэтэрынарамі».

Стваральнікі забаўляльнага

ресурсу ўпэўнены, што іх гумар зразумеюць толькі славяніне. Магчыма, яны памыляюцца: апошні жарт на сайты прысьвеченых Майклу Джэксону, які признаў сваю віну і дамагаецца, каб яго адправілі ў каленію для неінвалідных.

Караценкі слоўнік «жыветнага»:

Албанец — не славянін.

Аффтар жжот — прызнаныя таленты.

Аффтар, выпей йаду — выказаваныя сваёй антыпатья.

Ацкій сотона — выказаваныя рэспекту (лавагі).

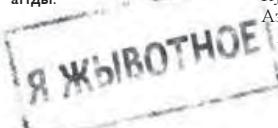
Готично — прыгожа.

Креатыф — тэкст.

Нетбаланах — скончыліся гроши.

Ржунімагу — віяльненне добра гастрою.

Ужаснах — выказаваныя агіды.

З Мухасранску ў Бабруйск

Шарыкаўска тугою па «сапраўдным» адгукеца крэда інтэрнэт-субкультуры «настаяшчых падонкаў»: «усе, каму не падабаюцца слова «п...» і «х...», могуць валіць нах...». Пра Бабруйск у галавах піша Андрэй Скурко.

«Вось усё ў вас як на парадзе, сурвэтку — туды, галіптук — сюды, ды «прабачце», ды «калі ласка — мэрсі», а так, каб па-сапраўднаму, — дык не». Успомніць «Сабача сэрца» Міхаіла Булгакава змусіў сайт udaff.com. Тою самаю шарыкаўскую тугою па «сапраўдным» адгукеца крэда інтэрнэт-субкультуры «настаяшчых падонкаў»: «усе, каму не падабаюцца слова «...» і «х...», могуць валіць нах... Усе астагтні пруцца».

Прычым як пруцца! Пруцца на міжнародную арэну — яны дасылаюць паҳабныя каляжы дэпутатам Эўрапарламэнту, якія заклікалі Радею аддача Японіі Курыйскія астравы. Маўліў, Курлы ў Азіі, імі мусіць займацца «нейкі Азіяцкі парламэнт», а ЭП хай на лезе. Але палітыкі на сایце «удаўа» вельмі мала.

Зусім няма Чачэнії, каруцьці, сацыяльнага расслаення грамадзства. Навошта парыцаў? Калі можна «мачыцца міма ўнітазу» й «ташыцца». Нарэшце можна рэалізацца запаветную дзіцячу мару: мацокніца пры настайніцы. І дзвойку не пастаўшы, бо ні зноўдзь. Спрыс пісціднімі.

Уявіць сабе Антона Лукевіча, які гаворыць Магдалене Радзівіл «мы вас яшчэ разъясняем», цяжка. Між тым сённяшняя шарыкаўчыны ўдаваўшчына — мода, што выйшла зь людзей прасунутых, пэнтравых, перасычаных жыццём. З цэнтра Масквы родам. І ўсё, што ліжыць за межамі «цэнтра», для іх — сучы бабруйск і мухасранск.

Тым цікавіць пачуць «голос бабруйску». Голос, захоплены фактам удаслай трэтыярыйнай блізкасці да месца, так папулярнага «у самой Маскве». Ці мог бы ві Украіне і ў Літве звязыцца сайт, кішталту менскага babrujsk.com? Мэханічна пераймаць правила чужой гулы і гараніцы найменнем «живетных» там не ў монталітэце. Хай... Узынікаюць жа ў тым філіі Нацыянальнай балшавіцкай партыі Радея.

Толькі нацыянальныя рысы невынішчальныя. Цынізму і амаралікі ў «бабруйску» наштам меней, чым на расейскім арыгінале «удаўе». А ў цэлым — прэсны адпачыковы сайты «з націяжай». Іскры высікае хіба «гімн», варты оруэлайскай зівераформы:

Толпу полудікіх животных бездомных
В объять свои принялі Беларусь.

Да здравствует созданный скопом животных,
Вонючий, засратый зверями Бабруйск!

Зрэшты, ці можна удафа ком называць арыгіналам? У ангельскамоўнай частцы сьвету прапагандай маральних вартасціў «сапраўднага падонка» зімайшыца коміксныя Бівіс з Батхэдам і герой кампютарнай гульні GTA San Andreas, вулічныя банды і гвалтагуйнік, вакол імаратлізму якога зараз ідзя гарачая дыскусія ў ЗША. Так што тэза «бабруйчанаў» аб гумары, «зразумелым толькі славянам», крыйтыкі не вытрымлівае. Якім славянам? Ясна, што не харватам і не палякам, а насељнікам «адзінай культурынай прасторы». Акурат у гэтай культуре плодзіцца «бабруйскі жыветны», якім, як пісцца ў гімні, «Лукашэнко ... путь зазрілі». Гэта, як пісці Украінскі палітолігія Мікола Рабчук, цілон, што спрабуюць гульці па правілах леапарда. То бок мханічна пераймаць непераймлівнае — чужы нацыянальны сыветапагляд. Праз гэтыя акульдры ўласная краіна выглядае як «амеб и мутантов безмозглых оплот».

Інтэрнэт-дывілект

«Жы» і «шы» пішы праз «ы»! — заклікае «залатая» расейскамоўная моладзь.

Чаго толькі на зробіц з мовай, нават самай вялікай і магутнай, малады супрацоўнік кампютарнай фірмы, які мае прорву вольнага офіснага часу. Інтэрнэт і зарад цынічнага гумару! Хто першы начаў ужываць той дывілект? Можа, старт дала памылка друку? Ці павылятлі з галавы недавучаныя правілы?

У дывілекце ёна праглядаеца аканыне. Мо гэта бомба, падкладзеная беларускім інтэрнэт-тэрастыстамі пад расейскай моладзью культуру? Многія слова выраблены па знаёмым прынцыпам «як чу-

еца, так і пішаца». Але ёсьць і адвартнае — гіпэрбалізаваная імітация марфэмнага прынцыпу артаграфіі. Калі па-расейску правільна пісаць «корона», чаму б не напісаць «сотона»?

Лінгвіст Зымір Саўка кажа: таі слэнг мог зьявіцца як пратэст у ўмовах строгай мойнай рэглімэнтациі. У Беларусі два прававалісі — і жаданыне існы супраць «наркамаўкі» рэалізуеца праз традыцыйную артаграфію. Выходзіц, удаваўскі дывілект — мова пратэсту, расейская «тарашкевіца»?

Адно што існуе яна выключна ў межах моўнай граffi. Пачытайце ўдаваўскія «пэрлы» ўголос — і ўсі арыгінальнасць зьнікне. Толькі машокі як былі, так і застануцца машокамі.

Алесь Кудрыцкі

Стопард у Менску

Ён выглядаў так, як і мусіць выглядаць клясык сучаснасці, які не згубіў дэмакратызму, нагледзячы на тое, што бачыў свае пастаноўкі на найлепшых сценах сусвету, а на паліцы ў ягоным доме стаіць залаты «Оскар». Сусветна вядомы драматург Том Стопард зладзіў у сталіцы майстар-клясу. Рэпартаж Алеся Кудрыцкага.

Апрануты ў блакітныя джынсы ды нібесная колеру капулю Том Стопард сядзеў за стулом у адным са стальних клобаў перед не-калькімі туінамі зацікаўленых вачэй. Актаркі, якія толькі што адыгралі п'есу «Псыхоз 4.48», таксама паселі на зэдлікі ды прыціхілі, паягваючы сціхтэй. Трымаючы цыгарут левай рукой, брытанскі драматург выпускаў дым у стол, устрэсваючы ўскал-мачанікамі валасамі з сівізіі.

Пачынаючы размову, Стопард паволына папрача руکі, як чалавек, які жадае ўзімка зісправу, што захапляе. Зрэшты, так і было — драматург, які прыхібаў у Беларусь па запрашэнні праекту «Свабодны тэатр», меўся прафесыяльны ў станіцы майстар-кляса для сваіх беларускіх калегаў. Іму самому, дарэчы, на дужа спадалася азна-чынны «майстар-кляса» — ён пальчыў за лепшае назваць супстручу дыскусіі. Стопард, які не ве-рысь ў культурную герархію, жадаў гутарыць не пра тое, што ёсьць добрым тэатром, а пра ролю тэатру для грамадства.

Некалі ў адных са сваіх не-шматлікіх інтэрвю Стопард сказаў, што ня любіць чытаць кнігі пра сябе. Таму ён па мячымасці

Андрэй Пінчевіч

пазбягае размоваў з журналістамі — бо ня верыць у нязменнасць поглядаў. Драматург мяркую, што нават калі ён кажа нешта сёньня, гэта зусім ня значыць, што ён будзе так думаны і заўтра. Уздельнікі дыскусіі малі самі пекананцаў ў гэтым — Стопард не выказваў гатовых думак, а нараджай і каректаваў іх у працэсе гутаркі.

Параузімение Том Стопард і яго суразмоўцы знайшли ў амбэрка-ваны дачыненійнай сіоністычнай рэжысэру. На думку Стопарда, драматург нечым падобны да дыкстата, бо менавіта ён вызначае, які тэкт атрымае глядач. Аднак гэтую дыкстабу амбэклювае рэжысэр, які мае мячымасць вызначаць, які падзеі пабачыць глядач — і для гэтага рэжысэру зусім не авабязкова зъмяніць тэкт.

Стопард, на грудзёх якога быў зінчакі з выявай зубра ды эмблемай «Хартыі'97», жыве цікавіўся Беларусью — адчуваўся, што ён ведае пра нашу краіну напамат больш, чым выпадковы візітэр. Яшчэ ў дзяцінстве ён паспытаў жахай таталітарных рожымаў. Без усъмешкі, з сур'зіннымі тварамі ён слухаў прыўчынны нам страшылкі пра скасаванне кантрактаў, неабароненые аўтарскія права ды прыём п'есаў «худасвятамі» да чыноўнікамі з Міністэрства культуры. Сытуацыя, якая склалася ў беларускім тэатры, не ўкладаўца ў яго ў галаве: у Брытаніі моладзь ня можа дазволіць сабе схадзіць у тэатр, бо задарагі, а тут квіток можа набыць хто заўгодна, але гэта зусім ня значыць, што можна будзе пабачыць штосьці вартася.

Аднак, што да будучыні беларускага тэатру, тут Том Стопард быў аптымістичным. У пачатку 1990-х у харвацкім Заграбе ён пабачыў маленькі тэатар, арганізаваны сям'ёй актораў — мужам і жонкай. Яны нават самі расстаўлялі зэдлікі, каб некалькі дзясятката чалавек малі паглядзець п'есу. Праз три-чатыры гады маленская сцэна зрабілася бадай, самым знакамітым тэатром у Заграбе, значнай часткай культурнага жыцця гораду. І Стопард адчувае, што ў Менску таксама ёсьць аўдыторыя для таго тэатру.

А яшчэ Том Стопард пытается

ў тутэйшых драматургіяў, на якой мове яны пішуць — на беларускай ці на расейскай. Ен быў зыдзілены, калі даведаўся, што на конкурс «Свабоднага тэатру» прыйшла 231 п'еса, і толькі 4 з іх — па-беларуску. Праўда, праб-

Том Стопард (Штраўсълер) нарадзіўся ў 1937 у часкі Зыліне. Ратуючыся ад нацисту, сям'я выехала ў Сынгапур. У 1941-м уварванні Японіі ў Сынгапур зрабілася немінумым. Том, ягоныя брат і маці знайшли паратунак у Індіі. Бацька не паспел звяехац і быў забіты японцамі. У 1946-м сям'я Штраўсълерў эмігравала ў Брытанію, дзе маці Тома звязала шлюб з маёрам Кенетам Стопардам. У 17 год Том кінуў школу і пайшоў працаўцу журналистам. Тут выявіўся яго талент рэцензіаваць спектаклі. Том пачаў працаўцу для часопісу «Scene». Пасля ён сам паспрабаваў пісаць п'есы і хутка знойшоў сабе літаратурнага агента. Першая п'еса Стопарда, якая прабілася ў сусвет, называлася «Шпацир па вадзе» і была напісаная адмыслова для тэлебачання. Але сапраўдная слава да Стопарда прыйшла ў 1966-м, пасля лёнданскай прэм'еры п'есы «Разэнкранц і Гільдэнстэрн мёртвыя», дзе дзея «Гамлета» разглядаецца вачымі двух драгардных прасанажаў п'есы Шэкспіра. У 1977-м Том Стопард наведаў СССР з групай «Міжнароднай амістыі» і пачаў цікавіцца парушыннем правоў чалавека ў таталітарных рэжымах Цэнтральнай і ўсходняй Еўропы. У 1999-м Стопард атрымаў «Оскара» за сцэнар да фільму «Закаханы Шэкспір» (супольна з Маркам Норманам).

лему ён бачыць ня столькі ў вы-бары мовы, колькі ў інтэрпратаціі арыгіналу. «Я думаю, калі спінарыст піша на абедзвох мовах, гэта нармалёва. Напрыклад, Сэмюэль Бекет пісаў па-ангельску і па-француску ды сам рабіў пераклад. Ніяма проблемаў. Але паверце, калі я пішу па-ангельску, а хтосьці перакладае п'есу на нямецкую, францускую ці на любую іншую мову, я адчуваю, што тут нешта на тое. Мне здаецца, што пераклад — амаль што немагчыма справа. Я цікавуюся моўнай сытуацыяй, бо не разумею, на якой мове тут размаўляюць. Но ў 1990-м беларускую мову зрабілі афіцыйнай, а цяпер усё памянялася назад. Для мене гэта загадка. Але гэта про-ста фантастыка, што я змог сюды прыхібаць. Спадзілося, завітао ў Беларусь яшчэ раз».

Бум інтэрнэт-сатыры на Лукашэнку

Апошні піск «ультравожыкаў» — «Атлянтыда» — увайшоў у тройку найлепшых песен у інтэрнэтскім гіт-парадзе. А сайт «Майкі патрыётаў» прапануе набыць саколкі з выявамі замызганных францужанак і вершамі Быкава.

Газета патрыётаў

Пры канцы жніўня ў Белізце распачаўся он-лайнавае выданыне «Белорусская патриотичная газета» (www.bpg.h15.ru). На галоўнай стронцы — здымак прэзыдэнта, збоку — спасылкі на сайт прэзыдэнта, «Советскую Белоруссию» і агенцтва БелТА. Навіны — скроўзь пазытыўную і па-рассейску — біяграфія ўпрастор з дзяржаўных урапатрыятычных СМІ. Рэчынасць сама падводзіць да гратэску. «Да 1 верасьня Міністэрства культуры плюніе выўпісці падарункі набор цацак для садка пад назваю «Маленькі патрыёты». У яго ўвойдзіць чырвона-зялённы кубік, дзіцяча вы-

даныне «Советской Белоруссии» ў карцінках і канструктар «Збырыя Нациянальную бібліятэку».

Майкі патрыётаў

Сайт мададзевага руху «Лімон» (www.limon.3dway.org) таксама падтрымлівае прэзыдэнта ва ўсіх пачынаннях. «Мы хотам узвыніць ройтынг прэзыдэнта, які ўпашаў нікней німа куды», — біоўць трывогу яны ў маніфэсце. Уздельнікі праекту «Майкі патрыётаў» (www.cafepress.com/bel_t_shirts) папулярызуюць слова прэзыдэнта. Праз сайты можна замовіць «дыванкі для мышы і кубікі» зь ягонымі выказваннямі. Можна таксама набыць саколкі з выявамі брудных францужанак, Кандалізы Райс (з цыгатай пра интэрв'ю на мякыя Беларусі) і хлопчыка, які «ўзбяўся за яйца». Саколкі з выявай чырвонаармейца з надпісем «А ты чытаў вершины Быкава?» каштоўнасць ад \$9,89 да 18,69. Арганізаторы звяртаюць увагу на тое, што гэта некамэрцыйны праект, «усе грошы ідуць на аплату хостины і на падтрымку таленавітай мададзі на лініі БРСМ».

Музыка патрыётаў

Адзін з самых дасыцінных праектаў — музычны сайт «UltraVozky» (www.luka.rocks.it), дзе размешчаныя синглы «Ідзялётія» ды іншыя песьні. У адных кампазыцыях выказваныя прэзыдэнта зымківаваныя пад тэхна-рэмы, у некаторых хлопцы плююць самі: «У нас ёсьць прэзыдэнт, і герб свой ёсьць у нас / З Рэсей мы сябры, мы любім танны газ / Калі якісны ты, ты — апазыція / Такая нашая

ідэалётія». На саіце зъмешчаныя й запісы іншых выкананіццаў. У прыватнасці, запісаныя ў 1995 г. «Ляпісан Трубіцкім» песьні «Лу-ка-шен-ко».

Апошні піск «ультравожыкаў» — «Атлянтыда» — увайшоў у тройку найлепшых песьні сезуна паводле галасавання на «Түзіне гітоў».

Спрабы праукратуры знайсці творцаў сайту «Мульт-клуб» толькі падагрэзілі палітычна-сатырычны бум у Белізце. Беларусы замежжа працуць над сваімі праектамі, а карадынтар праекту «Трэці шлях» Павал Марозаў, на саіце якога зъмешчаны «Мульт-клуб» і «Лімон», дамовіўся пра супрацу з украінскімі стваральнікамі філіпак пра Януковича. Украінцы біяруцца стварыць наступныя сэрыі LLL-мульту.

Сяргей Будкін

Рэйтынг сатырычных інтэрнэт-сайтаў

1. <http://mult.3dway.org>
2. <http://www.luka.rocks.it> (і <http://members01.chello.se/skywatcher/uv/index.htm>)
3. http://www.cafepress.com/bel_t_shirts
4. <http://www.limon.3dway.org>
5. <http://www.bpg.h15.ru>

Маркотная рыба-сонца

НЕНАДЛІГАЧІВСКИЙ

Брат ваўка, Шніп, выпусціў пранізльную книгу вершаў. Піша Аляксандар Фядута.

У старым мультфільме «Умка» белая мядзьведзіца расказавае сунну казку. Маўлай, пла-вае недзе ў цеплым моры вялікая і круглая рыба-сонца. І яна такая вялікая і круглая, што ніяк я не можа ўнікнуць зубоў акулы.

Віктар Шніп у зборніку «Беларускае мора» таксама расказвае чытчыту сунну казку пра сунну краіну і сунны народ.

Ніяма чаму радавацца.

Паэт — Максім Багдановіч —

...самотны, нібы пілгрым,
Які хоць варнуўся дамоў,
А дому свайго не знайшоў.

Другі паэт — Уладзімер Ка-
раткевіч —

...ужо, як паэт, вылівае
І гарвірць, што можа памерці,
Быццам бы малако з вуснаў съцерці,
І памерці ў любую хвіліну,
Ды з гарэлкі, а не за Айчыну.

Ды трэцім паэту — Максіму Танку — «як няволя Радзіма».

Наагул, лёс паэтай беларускіх, паводле Віктара Шніпа, надзвычай сумны. Беларусь — краіна, якой паэты ўжо не патрэбны:

Ты будзеш салдатам, мой хлопчык
сусед.
А мог бы з цібе атрымца паэт.
Ды сёняння паэтай нікому ня треба.
Над съветам, як саван, зынжалеа
неба...

Чаму так, Шніп ня ўтывае. У

«Балядзе пра царкву і ваўка» — паэтычна ці ня самым моцным вершы зборніка — ён гранічна шчыра гарвірць пра ўласны па-
этычны лёс:

...воўк сівы — мой брат старэйши,
Волны ён, а я — у ланцугах
Зноў пайду зъ съязамі на вачах
Да царквы старой прасіць аб
лепшым.

Воўк — старэйши брат сабакі. У лірочным зборніку Шніп не наважваєща прыгадаць свае

зnamkітамі пра Сабаку і Граждана, але ў тым, што ён ад-
чувае сябе пасаджаным на лан-
цуг Сабакам, чытага «Беларуска-
га мора» не сумніваеца, што

хвіліны. Нават вобразы, што паўстаюць са старонак зборніка, дэмантструюць яго абсалютную скаванасць. Як бішкам Граждан адтаптаў Сабаку нагу, паз-
бавіўшы яго магчымасці нават на ланцугу гойсаць, дэмантструю-
ючы ўнутрану силу і ѹмкненіе
да свабоды.

Шніп пра свабоду помніць, але ўжо не ѹмкнецца да яе. На ланцугу ўтульна і добра. Ёсьць міска, ёсьць будка, а ноччу ёсьць
месяц, на які можна ўдосталь
павыш.

Хада — не. Гэта воўк вые:

Буду слухаць сумны шум травы,
Як въцце ваўка у шэрым полі...

Сабака ж скавыча, выклікано-
чы шкадаваньне, але ня зайдз-
расць, горыч, але не спачувань-
не. Ён прыкаваны да свайго літа-
ратурнага дабрабыту і, нават калі
яму ўдаецца на ѹмгненіе сар-
вачца з ланцута, ён усё роўна
шчыра шукае знаўмия пахі:

І ён штовечар свой заходзіў съвет,
Нібы сабака чалавечы сълед
Сядроў сълядоў звярыных у траве.

Менавіта таму, што, выбіраю-
чы паміж свабодай ваўка і дабра-
бытом сабакі, пасёт Шніп выбірае
дабрабыт, другі з вобразу-съм-
балаў, які дамінуету ў ягоным
зборніку, — вобраз Храму. Цар-
квы — атрымлівае значэнне
сумнага месяца, дзе, колькі ні ма-
ліся за здароўе, усё роўна вы-
ходзіць просьба да дараўвані —
этага значыць той гук, які ў реаль-
нага сабакі зноў-такі ператвара-
еца ў скавытанье:

...аж чэрцам весела было,
І зынікла боское съятло,
І на Храмах вырасталі травы,
І мірэотнікі шукалі славы...

Або:

Штовечар ён адзін свой съвет шукаў,
Пакуль на съцыкли лі царквы на ўпаў.
І зашумела па-над ім трава,
І зынікла ў небе, як душа, царква...

Або:

Начынья вуліцы залітыва съятлом,
Нібіта руслы рэк, залітыва віном
Краіны райскай, што начамі съніца

нам

У гэтым съвеце, што даўно на Храм,

А дымная майстэрня п'яных

падмайстроў,

Што любяць гарвірць пра працоў і

любоў...

Колькі б у місцы ні было смач-
нага, душа ўсё роўна хоча
трапіць тузы — да Храму. І адчу-
ваньне недасягальнасці этага
храму якраз і напаўняе сабачую —
і чалавечую — душу сумам, які потым водгульлем працінае
кохні радок книгі.

І ад этага зъўяляенца яшчэ
адно пачуцьцё — пачуцьцё
усьведамлення пазам свай-
віны. Ня перед Айчынай і ня пер-
ад Пазэйзіем — перад імі аўтар
«Беларускага мора» ні ў чым,
здаецца, правініца не пасльепе.

А вось перад кахранай жанчынай — несумненна.

Цыклівераш, прысьвеченых кахранай, баспрэчна, займае цэн-
тральнае месца ў зборніку. Гэта
такі востраў сарад штыльвога па-
этычнага зацішша, якое раптам
запанавала ў беларускім моры.
Калі Шніп хоча адначыць ад
«грамадзінскіх» тэм, ад ава-
зіковых для кожнага буйнога паэта
размоў з папірэднікамі па ліры,
тут па былой величы Радзімы і
г.д., ён даплывае да гэтага выра-
тавальнага берага, прычальвае
да яго (бо плыве, зразумела, на
лодцы, а не галышом, змагаючы-
ся з хвальмі) і робіцца самім са-
бой. Тут яму і доўгачаканы
Храм, дзе можна паспавядзіца, і
стол, і дом. Ёсьць пра што пага-
варыць.

Вось і ўсё... Ніяк ў садзе руж,
Толькі сынег блюкт, як папера,
На якой твой вечна п'яны муж
Піша верши пад Апалінэра.

Праўда, кахрана магла б запа-
рэчыць, што аднаго ап'янення
далёка не дастатковая, каб пісаць
верши «пад Апалінэра». Але роч-
ні ў гэтym.

І можаш ты мяне шыя палюбіць...
І я могу ўжо больш віна на піцу...

І дзякую богу, бо жанчыне,
якая вярнулася дамоў, выгляд
мужа, што сівіеца аду туѓі,
наўрад ці прыйдзесца да густу.

Ёй больш даспадобы культурны
сузамоўнік, які ведае, што
ёсьць на съвеце іншая літарату-
ра, вечна і не такая тужлівая. І
паэт успамінае пра гэтую літара-
туру якраз у цыклі прысьвече-
ных кахранай санскріту, наскрэб-
цытальным, — прычым цытаты,
што паўстаюць у яго памяці,
съведчыць пра ўсё яшчэ не пра-

пітую ўнутраную паэтычную
культуру:

...і вось мы разам едзем на клады,
Дзе пахаваны малады Ясенин...
І мы гаворым пра свае клады,
І з намі Багдановіч малады
У вершах адзінокі ажыўа.

...У дворыку, які алеў Булгакаў
І дзе Платонаў сънечыце паднітаў,
Я над твой папірэднікі ціха плакаў
І вершамі аджас табе піса...

...Быццам дзяўчыну, царкву на Нерпі
Нес у душы Караткевіч із кахраны,
Каб да царквы мы з табою прыышлі,
Разам з царквай стацалі світланы.

...Вось і ты, прыгожая, як квет,
Як Шэксціпраў пра любоў санект,
Мне ідеш насустрэць па Цвярскі...

Аказваеща, тут, удалечыні ад
таго самага «беларускага мора»,
можна ня піць, не скавацца, а
знаходзіць і культурную аснову
для пачуцьця, і незаягана, нязыбітны вобраз — накшталт
той жа царквы на Нерпі у душы
Караткевіч (хана не, і гэта ўжо
было ў Рыленкава), і ці на самы
мечаканы радок ва ўсім збор-
ніку:

І, смакуючы, як славу, каву...

Цвярэзосы радок. Разважны, але дакладны і востры па сэнсе.
Слава не аваўзікова кружыць га-
лаву, але неадменна мае аскомі-
сты кававы смак, і п'еш яе на
заплам, а глыткамі, імнучыся
зъедаць максімальна магчы-
мую асалоду.

Так, маўцы, піў сваю славу
аўтар показак пра Сабаку і Граж-
дана.

У «Беларускім моры» п'юць
славу вінную — Караткевіч, Сыс. Яны — нібыта апрауданье
для таго «п'янага мужа», што
стropheць «пад Апалінэра»: маў-
ляў, і гэтыя, не раўні мне, гра-
шылі чаркай. Але якраз Карат-
кевіч і Сыс, непасыховыя, не-
любімымі ўладай, непрыкяныя,
робіцца судзьдзём яшчэ стр-
эйшым, змініханы жанчыні.
Успамінаеш пра апошні Сысоў
зборнік, што выйшаў на гроши
чытата з трыажом 300 экзэмпля-
раў — і ўсё становішца на свае
месцы. Разумееш: вось быў паэт-
воўк, які ведаў, што такое сва-
бодная творчасць, што такое па-
лёт думкі, палёвінхненія. Але —
захацелася на бегаць самому ў
пушках гроши на выданне
кніг, а прыходзіць у дзяржайнае
выдавецтва, знаходзіць там разу-
меньне і падтрымку, выдавацца
тыражом 1200 экзэмпляраў (па-
чэсны тыраж, «Айтэн Анергін»
такім выдаваўся) і з гонарам ба-
чыць свае кнігі на ў штаб-кватэ-
ры БНФ і не ў ТБМ, а ў візіных
дзяржаўных кнігарнях, на пачас-
ных месцах, недзе паміж Петру-
сём Броўкам і Ўладзімерам
Гніламедавым.

І воўк прыйшоў да чалавека і
папрасіць пасадзіць яго на ланцут.

Там і сідзіць. На ланцугу калі
будкі, што на беразе беларускага
мора.

Тута, тута-а-а-а...

Ёсьць гарэлка, і можна запіц,
Каб забыцца, што сёняння зіма,
Што цібэ тут са мною німа,
Нібы думак вясёлых прасціт,
Дзе з дзюлі наяшчансі паст
Адзінокім варнуўся дамоў,
Нібы воўк, што ўцякаў ад ваўкоў...

Сумна жыць на гэтым съвеце,
панове.

Прыднястроўская Малдаўская РБ

Працяг са старонкі I.

Сястра-блізень

Параад адлітам рэжыму, што зъбираопца за мяжу. Каб пазбегнуць цывілізацыйнага шоку, набываіце турні ў Прыднястроўе. Беларускіх наведнікаў Тыраспалаю чакае скорызы: стація непрызнанай Прыднястроўской Малдаўской Рэспублікі як дзве кроплі вады падобна да стапіці сёлетніх «Даждынак» — Слуцку. Будаўнікі фарсіруюць капітальны рамонт будынку вакзalu, іхныя калегі ў рэжыме цайтноту мосіцьці пліткі галоўную авенію гораду — Ім'я 25 кастрычніка. 2 верасьня тут будзе адзначаць Дзень незалежнасці.

15 гадоў таму на хвалі праатэсту супраць мясцовага закону аб мовах Прыднястроўе дэ-факта стала асобай крайнай сваім войскам, грашымі з выявай Суворава і нахват гігіанам, што ссылаеца на матыў савецка-расейскую.

ПМР, або, як з'яздзеліва называюць у

Кішынёве, ПаMіDоРыя, была створана за чатыры гады да прыходу да ўлады А.Лукашэнкі, які таксама абапіраўся на аналігичны лёзунг. Тому рэжым на левым беразе Днястра можна разглядаць і як футуралягічную праекцыю РБ — пагатоў алозі паміж ПМР і РБ не скантаюцца на канстататы факту ідэйнай гармоніі літэратур абодвух дзяржаўных фармаций.

Прыднястроўскі «бацька» — Ігар Сыміроў — задоўга да беларускага адкаражтаваў канстытуцыю, атрымаўшы права балітавацца на найвышэйшы пост беззлыч разоў. Расея амаль на халаву транспартную сходы сіравину. Як сілед — гаспадарка квітні, і Сыміроў у кожным публічным выступе не глубле мягчымысць ўпічкунув сваёй малдаўскага калегу Вароніна: «А ў нас на кухні газ, а ў вас?» І такой бяды, што ён вінны Москве калі мільярда даляраў.

«Працы ў нас багата»

Активісты няўрадавых арганізацый перад размовай з замежнікамі выклікаюць мабільнікі, каб унікніць праслухоўвання супрацоўнікаў Міністэрства рэзінтарціі Малдовы (МРМ). Так, 3 жніўня злавілі чарговага Джэймса Бонда — Васіля Шова, дырэктара МРМ, які прарабаўся на тыраспальскі стадыён, на матч кваліфікаціі Лігі чэмпіёнў паміж мясцовым «Шэрыфам» і білградзкім «Партызанам». Але пільнае вока МДБ адфільтравала міністра ў натоўпе тыфозі. Шова

дэпартаўвалі на правы бераг як «дэстабілізатора грамадзкай суітуды» за намер «зьнішчыць дзяржаўнасць ПМР».

Зрэшты, тут на ўсё такі мінора. У мясцовым парламэнце праціроўшы штаны ажно два апазыцыйныя депутаты. Апусцім тое, што апазыцыйнага асабіста прызначылі Сыміроў — каб захоўвалі імідж дэмакраты. Вельмі падобна да суітуды з Гайдукевічамі Абрамавай.

Хоць адзінна незалежнае выданне «Новая Газета» друкуюцца ў Кішынёве, улады з большымі тэкстамі ставіцца да журналісту «Нічэсных» на «хімію» не адпраўляюць. А запрашаюць у «кантору», дзе з кубкам гарбаты пераканаўча даводзіць, што мясцовы клімат не пасуе іх здароўю. Мясцовы «Маркевіч» усе разумее і ціха зъяджае ў Кішынёў або Адэсу.

Калі ю застанецца ў яго непрыемны асадак ад прыднястроўскіх парадкаў, то хіба да дарозе ў эміграцыю. Кожны перахоны пункт у ПМР — асобны фэод. Яго сюзэрэн — памежны афіцэр, можа запатрабаваць 25 «суворыкай», а можа проста праpusыць, ад усіго сірца перадаўшы прывітанье беларускаму прэзыдэнту.

Імперыя «Шэрыфа»

Шэвіндоючыся па Дубасарах, паспрабаваў знайсці хачаў б адзін пабудаваны не за савецкім часам будынек. І знойшоў: новы супермаркет фірмы «Шэрыф».

«Рэспубліка Шэрыф» — другое, нефармальнае, імя ПМР. Кампанія, створаная пры ўдзеле сыміроўскага клану, кантролюе амаль усе сектары эканомікі.

Стаўленне насельніцтва да манаполіі амбівалентнае. З аднаго боку, тутэйшыя ганарацца, што «шэрыфы» пабудавалі

адзін з найбуйнейшых у Эўропе спартовых комплексаў. За іншага, не хаваюць ломпэнскіх інстынктаў: цэнтр Тыраспалаю нагадвае пляцоўку пад карпаратыўную вечарыну: казіно «Шэрыф» падміргвае нэонавай рэкламай букаўскерскай кантроры «Шэрыф».

Насамрэч карпарацыя — бомба запаволенага дзесяння пад сучасны рэжым Сымірнова. Бізнесменам «Шэрыфу» песьня ў рамках непрызнанай ПМР. Яны мараць выйсці на шырокі прастор, а дзеля гэтага патрэбны саюз з Малдовай у любым фармаце — канфедэрцыя або фэдерация. Малдова згодна на такі плян, аднак Сыміроў і Масква наўрад і пагодзіцца.

Таму «Шэрыф» пачаў сваю тульню. Летасць падчас выбараў у мясцовыя органы ўлады на фоне агульнай апаты карпарацыі інвеставала гропы ў сваіх кандыдатаў. Сеняня гэтыя людзі кантролююць пімат мясцовых саветаў. Цяпер усе чакаюць сенежанскіх выбараў у парламэнт. Згэтуль «Шэрыф» зноў сваю партыю, — значыць, на выбараў прызначаныя ў 2006 г. паспрабуе пратыкнуць у прэзыдэнцкі фатэль свайго чалавека.

Той, хто пераможа ў схватацы за кіраўніцтва ПМР, атрымае незвычайні падарунак. У галоўную трывбуну, з якой кіраўніцтва ПМР прыме 2 верасьня парады, у 1967 г. працоўныя замуравалі капсулу з пасланнем да нападчадкі, якую трэба дастаць акурат 7 лістапада 2017 г. Нікай інтрыгі ў тэксце пасланнія няма — гэта эпісталарнае пасланніе пра камунізм ды мір ва ўсім свеце.

Інтрыга палягае ў тым, хто праз 11 гадоў дастаць тую капсулу. Сын Сымірнова, сын дырэктара «Шэрыфа» альбо сын Вароніна.

Прыднястроўская
Малдаўская Рэспубліка
была створана
на левым беразе
Днястра ў 1990
годзе.

Найбуйнейшыя тэракты супраць шыітаў у Іраку

29 жніўня 2003 — аўтамабіль узарвашаўся каля мечеты шыітскай у Наджафе, забіўшы 95 чалавек, у тым ліку аяталу Хакіма.

2 сакавіка 2004 — у выніку выбуху у Багдадзе і Кербала загінуў 181 чалавек.

19 снежня 2004 — у выніку выбуху бомбы падчас пахавання ў Наджафе і на аўтавакзале ў Кербала загінуў 60 чалавек.

10 сакавіка 2005 — у выніку выбуху бомбы падчас шыіцкага пахавання ў Масуле загінуў 47 чалавек.

Калі пісканія было адмыслова сплюнавана — гэта найвялікшы тэракт у Іраку з пачатку вайны. Варажнічка паміж мусульманамі-шиітамі і мусульманамі-сунітамі па мангібах кровапраліцця пераўходзіць нават мусульмано-хрысціянскіе працістаянні і цятнёца ўжо амаль паўтары, тысячы гадоў. Пачалася ж яна ў тым самым Іраку ў далёкім 661 г. Крывавая серада ў Багдадзе паказала, што да канца гэтага кровапраліцця яшчэ далёка.

Сяргей Радзіщэн

Пекла на зямлі

«Усе людзі мусіць паніндуць Новы Арлеан» — увечары ў сераду заклікала губэрнатар штату Луїзіана Кэйтлін Блянка. Пад вадко зынікае мільёны горад-порта, заснаваны французамі ў 1718 г. як паўночны фарпост Новай Францыі на Карыбскім моры.

У выніку ўрагану «Катріна» прадрвала дамбы, што барабанілі горад ад марскіх хваль. Прагалі не ўдаецца зацыраваць міхамі з пяском, і вада наплывае. Больш за 200 чалавек загінуў, 80% тэриторыі гораду знаходзяцца пад вадой.

Радзіма знакамітага Луі Армстронга, знаходзіцца ніжэй уздоўж Мэксіканскага затокі.

Мэр гораду Рэй Наджын заявіў, што такія трагедыі здраўшчаца раз у жыцці, а CNN ахрысьціла жывінецкі Новы Арлеан «пеклам на зямлі».

Што за сасуд яны насілі?

Цягам усіго
казанская
саміт СНД
лідэры яго
славянскіх
краінаў рабілі
дзіўныя пасы

рукамі.
Магчыма,
кохнны
дэмантраваў,
некалькі

беражна ён
трымае ў руках
свой

крышталны
сасуд, які з
часам робіцца
ўсё менш

спалучаным з
астатнімі.

Чатыры цэнтры Эўропы

Там каталікі моляцца разам з праваслаўнымі ў адных храмах. Там газэты лепш за калгаснікаў ведаюць вынікі бітвы за ўраджай. Там летам мыоцца ў адной лазні, а зімой у іншай. Чатыры цэнтры Эўропы аб'ехала экспедыцыя «НН». З возера Ша — рэпартаж Андрэя Скурка.

Шо must go on

Шлях да цэнтру Эўропы ляжыць праз вёску Шо. Адзіная дарога ідзе праста праз лодзкія дверы. Мініушы дзясятак хацін і аббесы прыватны мэхдэр са-мага заможнага гаспадара, яна спыняеца на грудку перад возерам Шо. Тут, пад разлапістымі дубамі, — напэўна, якраз там, дзе стаіць закураны мангаль для шашлыкоў — і знаходзіцца цэнтар Эўропы. Кропка, адкль да Ўралу, за якім пачынаецца Сібір, і да Партугаліі, за якой сканчаецца Стары Свет, — роўная адлегласць. А можа, цэнтар Эўропы недзе на плыткім азёрным дне: там, дзе ў сонечныя дні відаць каменныя крыжы. Іх паходжаныя туманнае. Мог апусціцца пад воду сирэднявечныя цынтар, такое здарвецца на балацявінах.

З возера Ша хацелі здабыць сапрэль, але мясцовыя жыхары забайкаўлі справу, баючыся з свой спакой.

Людзі самай цэнтральназўрапейскай вёсکі (саманазва — шанская) ні ведаюць, дзе дакладна цэнтар Эўропы. Сім'я, з якой мы разгаварыліся, складае мяккае кудлатое сена. Гаспадар, гаспадыня, дарослыя дочки, унук і ашалелы ад цэнтральназўрапейскага щасція гладкі гардзкі сабачка. Во, какуць, лестаць прыяжджаў карэспандэнт з Пінску. Распавеў, што цэнтар Эўропы вызначаў касымічны спадарожнік і скінуў туды нейкую тычку. «Але мы той тычкія бачылі», — прастадумна прызнаеца пётачка. Вераньт людзі друкаваному слову і яго носьбітам.

Га? Чаму вёска называеца Шо? «Некалі тут жыла глухая пані, якая перапытвала падарожных: «шо?» — пераказаў нам людзі тыповую легенду. Хоць самі перапытваюць на «шо?», а «га?».

Папяровая ўраджайнасць

Навукоўцы ж лічаць Шо

балцкім тапонімам. Старая цепраспалосіца славянаў і балтаў дагэтуль тут заўажана. Наша гаспадыня — цёмна-руса, з арыстакратычным простым но-сам. У гаспадара клясичное «быкаўскае» ablіtіца.

З недалёкае адсюль вёскі Завулак Рускі паходзіла маці Васіля Быкова. Там дагэтуль жыве ягоны стрыечны брат Антон Скрабатун. Нам зві пабачыцца не ўдалося, ён пасыўі каровы на далёкім полі. Апроч праваслаўнага Рускага, ёсьць каталіцкі Літоўскі Завулак. Але ён стаіць пусты, там ужо зусім німа людзей. Мінаючы напаўзакинутыя вёскі і зарослыя бярэзянікам палі Віцебшчыны, пачынаеш мнона сумянявацца ў рэальнасць тэлевізійных «сямі мільёнаў тон хлеба».

Ураджайнасць у нас — цэнтнэраў двашаць пінь з гектара, — дакладвае загадчыца зерніскладу недалёкай ад Шо вёскі Івесь.

— Ідзі ты, двашаць пінь... — кіп'іць дзядзька-прыёмшчык у бейзболцы, з запечанымі на сонцы тварам, падобны да вясёлага афраамэрыканскага рэпера.

— Ты што, газэтай не чытаеш, ня ведаеш, якая ў нас сёлета ўраджайнасць? — чырванее мілая загадчыца. — Летась была двашаць сем, а сёлета двашаць пінь...

— А дзе ў вас тут цэнтар Эўропы? — перапытваем, імітуючы стылістыку карэспандэнта АНТ.

— А во тут, у цяньку, дзе мы сядзім, — съмняючы сусшаны нізкаплатнай працай і танным віном шофэры. Мясцовы анэкдот гэты цэнтар. Дакладней, цэнтры, бо іх у ваколіцах аж чатыры. У першым, на возеры Шо, мы ўжо былі. Кіруемся ў другі — у вёску Хралы.

Сталінград—Бэрлін

«Вы яго адразу ўбачыце, там да дрэва леваруч знак прыбіты», — арыентуе нас цётика. Яна рабіла шопінг у Івесі — хлеб, батон, крупы, цукар. Там у крамах «усё ёсьць» — не ў дзяржаўнай, дык у прыватнай. Плюс у Хралы тро разы на тыдзень прыяжджае аўталаўка. «Калі гарэлкі трэба, ідзіце ў дзяржаўныя магазын, бо прыватны разумее яна нашу цікавасць да мясцовага гандлю. Мілан звычка старшых людзей пераходзіць на паўшэпт, калі гарвок пра гарэлку — бо сорамна ж.

Знак, які мы шукаем, уяўляе сабой бляшаны ромб з серабрыстым абрыйсам эўрапейскага кантынэнту і пазначанымі на ім

У цэнтры Эўропы вісіць шыльда, на якой пазначаныя Бэрлін і Сталінград.

чатырма населенымі пунктамі: Сталінградам, Масквой, Івесью і Бэрлінам. Ён тырчиць на таполі перад самымі весыніцамі ўжо досьць даўно.

«А чаго я яго здымамь буду — я ж вешаў», — кажа гаспадар. «Зы Віцебску прыяжджалі, з абласнога тэлебачання. Яны і прыблізілі знак. Перадачу тут рабілі», — тлумачаць мясцовыя

Самы стары знак

цэнтру Эўропы з лацінскім надпісам ужо 125 гадоў стаіць калі вёскі Дзэлавое ў Рахіўскім раёне ўкраінскага Закарпацця. Вылічылі гэты цэнтар географы Аўстра-Вугорскай імперыі ў 1887 годзе. А французская навукоўцы ў 1989 годзе сказали, што цэнтар Эўропы месцыца ў Літве, за 26 кіламетраў ад Вільні. Літоўцы паставілі там величную калёну з белага граніту. Ёсьць яшчэ варсія, што цэнтар Эўропы месцыца ў Славакіі, у горадзе Крамніца. Цэнтральназўрапейскім ёсьць усе краіны, якія лічаць, што цэнтар Эўропы ляжыць на іхнай тэрыторыі.

Возера Шо ляжыць зьлева ад дарогі з Вушачаў на Глыбокое.

за паўгадзіны

людзі. Відавочна, да 60-годзьдзя перамогі Хралы вырашана аб'явіць цэнтрам уратаванай Эўропы. Той, што пачынаеца пад Сталінградам і сканчаеца ў Бэрліне. Але вайну тут помніаць і бяз гэтага.

Маскі-шоў для рыбнагляду

«Мой брат старэйшы ў партызанах быў, — апавядае дзядзька. — Дык і я кожную ночь на жалезку дынаміт цягай». А на браканьства заставалася выбухоўка? — съмвямеся. «Дык есьці ж трэба было ў вайну», — цалкам сур'ёзна адказвае ён.

Запасы дынаміту падупалі з вайны. Цяпер больш цягноць рыбу сеткамі. Але і рыбнагляд на дрэмле. Інспектар здымася на відзакамэр у нялягткую браканьскую працу, а потым едзе да падазраванага, паказвае яму «кіно» і выпісвае квітанцы. Нядаўна два мясцовыя мальцы — гэтасе непаўторнае крывіцкае слова — заплацілі па 200 тысячачу штрафу. Але на кожнае ноў-гаў знойдзеца гаў яшчэ лепшае. Цяпер браканьеры ставяць сеткі ў масках з прарэзамі для вачэй — каб твараў было не пазнаць. Рыбу тут звычайна не прафадаюць, ловіць сабе. Дый менең я стала: «Ня так як раней — як нераст, дык як бераць мяшкамі».

Мы стаем з талакою чакаем, пакупу пад'едзе прыватны камбайн — касіць людзкое жыта. Бярэ прыватнік паштары тысячы за сотку. А старшины аблыканкаму Андрэйянку на сэлектарнай нарадзе дакладваў прэзыдэнту яшчэ месяц таму, што столькі ю столкі камбайнай працуць на ўборцы прыватных участкаў. «Раз Лукашэнка скажаў, будзе выпаўнена! — абясцякае дзядзька. — Толькі невядома калі». «Ён тут у нас другія Раўбічы пастроїць!» — ні з пушчы ні з поля працою цыганаватая кабета. — Дык у вас жа тут гораў няма. — «Ёсьць у нас горы за силом! І запомні: няма нічога немагчыма! Галоўнае — захачец! — тараторыць яна. — Но ў нас усё добра, і тэрапэўт да нас прыижджася раз на месяц з Падсвільлем!»

Жывуць у Хралах няблага і бяз лыжнага курорту. Гаспадары маюць па дзёль лазні: зімовую — бліжэй да хаты, каб прасцей было дабрацца па снене, і летнюю — на беразе возера Івесь. «Тых, каму за трыщаша пяць, туды не пускаюць», — съмвяцца дзядзькі. Наведнікаў у моладзевай лазні небагата. «Летам прыгожа, а зімой нудна ў Хралах. Няма маладзю», — уздыхае бабуля. Жыве тут 26 чалавек. Гэтыя чалавекі атрымліваюць ад 120 да 200 тысяч пэнсіі. Яшчэ ёсьць дачнікі.

Дачы зь відам на азёры

Яны пакуплялі хаты ва ўсіх навакольных вёсках. У адной Шы іх пяць. Мясцовы гонар — рэжысэр Купалаўскага тэатру Валеры Раеўскі. Яго дача — ма-

люсенькая канавая хатка ў занесенай дубайлаві абрзаных яблыні. Людзі хваляцца, што Раеўскі так упадабаў цэнтар кантынэнту, што набыў і яшчэ адзін дамон у вёсце Бабруйшчына. У гэтай вёсцы ў 1945—1950 гадах месціцца савецкі канцлагер. Дагэтуль захаваўся барак, у якім жылі ахоўнікі. Але мэмарыяльны шыльд на ім няма.

Загарадны дом ля Шы, у Заазёрным, мае і пісменніца Вольга Іпатава. Каб трапіць на яе лецішча, трэба абыходзіць возера Псую. А з самое дачы відны яшчэ два возёры, і які! Самае глыбокае возера Беларусь — Доўгас. І тое самае Шо. Даўготуны дом абсаджаны туямі, але ім не расцешца на ветрагоне высокага плято над катлавінай Доўгага.

«Мы ўратавалі гэты дом, які ўжо разваліваўся. Але цяпер рэдка выпадае бываць там», — журыца Вольга Іпатава, запрашанаючы нас частаваца апошнімі агні вініковым парэчкамі. Ад Менску да Шы — чатыры гадзіны язды. Калі не перавышаць хуткасці, вядома.

Аб знакамітых дачніках тузы юдзеяў і ўдзельцаў іх прысутнасцю. «Я Раеўскаму гарод рабіў», — кажа настаўнік фізкультуры зь Івесі.

Вучняў у школе, што стаіць на самым беразе возера, застаецца па піць — дзесяць на год. Недахоп гадзінай пэдагогам кампенсует гаспадарка. Фізрук мае два гектары зямлі, дзівэ каровы і трактар. Паказвае нам яшчэ адзін цэнтар Эўропы — у Івесі, між помнікамі ахвярам вайны і дубам, што праірастает між помнікам і водным патокам. Тут віцебская моладзь ладзіла «Купальле ў цэнтры Эўропы». Раз тут Купальле было, значыць, тукаць цэнтар. Іншай матываціі няма. А вось былы настаўнік гегаграфіі Івескай школы скептычна настроены да ўсіх чатырох мясцовых «цэнтраў»: ён зь дзецьмі падлічваў, і цэнтар Эўропы ў іх выходзіць на паўднёвы ўсход ад Менску.

Каталік у праваслаўным хоры

Ня згодны і старшина Псуй-

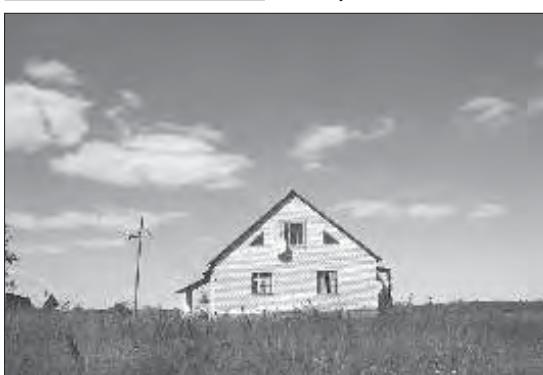
Працяг на старонцы 14.

Малако ў сляян прымаюць па 330 рубліў за літар.

Амаль усе івескія дзеці.

Зъ лецішча Вольга Іпатава бачыць цэнтар Эўропы.

Дачау Валер'я Раеўскага ганарадца суседзі.

Чатыры цэнтры Эўропы

Працяг са старонкі 13.

скага сельсавету. На яго думку, быць цэнтрами Эўропы вартая вялікая вёска Псуя. Там і цэнтрава сядзіба КУП «Яблынка», былога саўгасу імя Сталіна, і царква, і аграгарадок будзе. А побач — величнае возера Доўгае, найльбейшчае ў краіне. Гэта вам не балазянае Шо.

Над Псуяй у распаленым летнім паветры вісіц звон. У царкве, што сывіцца на пагорку, пачынаецца спасаўская служба. Званы тут імправізаваны: завараны з аднаго боку кавалкі тоўстай трубы, з прарзамі для мілагучнасці. Чуткай дня ў Псуі было тое, што бацюшка паехаў па новыя званы. На іх даўно зъбіралі грошы: 1300 доляраў за два 45-кіляграмовыя «фабрычныя». Але з царквой больш гармануючы сёньняшні, самапальныя. Збудаваны дзісятак гадоў таму храм не назавесі прыгожым. Кантаватан цэрквякі з сылікатнай цэглы нагадвае трансфарматарную падстанцыю з цыбулінамі. Якая ж вера траба, каб знаходзіць Бога ў такіх храмах! Нашы продкі будавалі цэрквы больш гарманічныя, ходзі і меншыя. Але ж эта свая, сваімі рукамі зробленая, пераважна немаладымі рукамі. Вокны, усё начынне, крыжы, нават блішаныя цыбуліны рабілі мясцовыя людзі. «Таемную Вячэрну» малаўай сцянаты з суседніх Плісы. Толькі сцены ставілі столінскія бацюшкі, землікі тутэйшага бацюшкі. «Там людзі рухавейшыя, ці што», — харектарызуете столінскіх мясцовыя дзядзька. Штогод беднасць гоніць адтуль «брэгаду» чалавек з дванаццаць працаўцаў на калгасных бураках.

У псуіскую цэркву ходзяць і праваслаўныя, і католікі. Бацюшка спавядзе ёй прычашчае ўсіх. «А куды ім дзвівача?» Да касцёлу ў Празароках, што на старым Альгердавым шляху, на тракце Полацак—Вільня, 13 км. Вось і Пітров Іосіфавіч католік, але спльвае ў царкоўным хоры. Пла-царкоўнаславянску ю умею, кажа, дык перапісаў сабе малітвы рускімі буквамі.

Самая цэнтральная єўрапейская вёска

У прытворы бачок з вадой. «Вадзічка ад Макавея сцвятулага. Дапамагае ад усіх хваробаў, — гаворыць цікай ўсъмешлівая кабета з літровым слоікам і вышшай эканамічнай адукцыяй. — Выпіла — галава перастала балесць». У нас жыць можна, пераконвае яна. Ёсьць камэрцыйная крама «Слатканыне», ёсьць крыху моладзі, летась за жніво камбайніры атрымалі па мільёне, будуюцца новыя прэзыдэнцікі дамы. І людзі ў нас харошыя, працаўтыя — гэтая мантра, запазычаная з тэлевізара, паўсюдна паўтараеца перад карэспандэнтамі. А якія рассей-

Пітров Іосіфавіч каталік, але сьпльвае ў праваслаўнай цэркве.

Псуіская званиčа.

Гэтая людзі збудавалі цэркву ў Псуі сваімі рукамі.

Мікалай Маўчун паставіў бацьку помнік з надпісам па-беларуску.

за паўгадзіны

Дзе на варта быць

Хата Быкава і ўсесь падворак у Бычках — чисты муляж. Ні духу, ні знаку. Побач у Кублічах ляжаць некранутая величныя руіны ўніяцкай царквы, у якой хрысьцілі Быкава.

Дуб у цэнтры Эўропы
на вадзера Шо.

Доўгае вадзера

Чырвонімі парэчкамі парасьлі стромыя берагі Доўгага вадзера. Яно па справядлівасці заслугоўвала б іншай назвы. Доўгіх азёраў у Беларусі дзесяць, а вось 54 метры ўглыбкі мае толькі адно. Праз глыбіню вада ў вадзера ніколі не прагреецца вышай за 20 градусаў. А глыбей за 20 метраў застаецца зусім халоднай — ніжэй за 5 градусаў нават у эніце лета. Дзякуючы гэтаму ў вадзера захаваўся рэліктавы рачок ледавиковага пэрыйду ліннакалянус.

Гонару й апекі ўсяго мястечка. Вакол яе купіліся б кавяранкі, крамы, яе б вымыталі, даглядалі, падсвятлялі, паказвалі турыстам. Але тут і так хапае тураб'ектаў. «Вунь, перад студнай, у нас некалі ведзьмака забілі. Білі палкі, аж ён у куль саломы пепратварыўся. Дык цяпер там нядобрае месца. То аварыя, то яшчэ што. Раз так скруціла машыну, што ў чалавека акно руль на грудзях паламалася», — апавядваючы съвестлатвары ўцаркаўлёныя дзядзькі.

І пра калдуна, і пра «вуніярства» яны ведаюць з словаў краязнаўца-настаўніка Івана Воўкаўа, які зацікаўлюе людзей гісторыяй свайгі мясцівасці. «А дубу нашаму — тысячы гадоў. Пры ім неяк капалі дол, знайшлі мануэт з надпісам «soldon».

У дупло дуба складаюць старавыя крэйкі. На псуіскіх могілках радочкамі помінкі з беларускім прозывішчамі. Гіль, Жандараў, Суравец, Малько, Рагіла. Прозывішчы беларускія, а мова расейская. Цяжка пераадолець калднільнільны звучы: хоць дзе па-беларуску, а на магільных помінках спрэ па-расейску. На ўсе могілкі адзіны надпіс па-беларуску — «Маўчун Уладзімер Адольфавіч».

Уладзімераў сын Мікалай — сапраўды маўчун гадоў піцдзясяці. На ім съвестляя кашуля, акуратна выправаваныя штаны. Маючы гектар зямлі, ён працуе толькі на сябе. Трымае карову, авечкі, здае малако, за літар якога дзяржава плаціць цяпер 330 рублёў.

«Так захадзялася, каб надпіс па бацьку быў па-беларуску», — сам сябе саромеецца ён. Загас у ім ранейшы імпэт да спазнання. «Калісь я многа розных газетаў выпісваў, а цяпер толькі «Веснік Глыбоўчыны» чытаю». Але яго сядзіба ў вёсцы Абруб звязе пададкам. Ён захоўвае нават пуньку з саламянаю страхою. Мікалай пашвальвае Лукашэнку, які абараніе краіну і ад Захаду, і ад Рәсей. Непакоіцца яго тое саме, што і ўсіх глыбачан: раптам Літва сапраўды збудзе атамныя могільнікі пры мякі.

Псуіскай царкве з сылкінатай цэглы наўрад ці прастайць трысця пяцьдзясят гадоў. Сыцілая памятка па Уладзімеру Маўчуну здаецца больш дакладным зна-

кам свайму часу.

Кожны час пакінёт тут па сабе помнік. Курганы, гарадзішчы, крэйкі ў азёрах. Тут бджыньці Альгердаў шлях, мяшаюцца генатыны і археалагічныя культуры, зямля аддае арабскія мансты і скандынаўскую зброю. Тут круцілі віхуры эўрапейскай гісторыі. Цяпер тут вераць у съвятыню ваду і аграгарадкі. Газеты лепш за калгаснікай ведаюць ураджай. Тут жывеца добра, тут працьвітайні і стабільнасць, паўтараюць людзі за экранам. А хаты некалі шматлікіх вёсак пусыцеюць адна за адной. А моладь папівае. Нібыта Эўропа ляжыць асобна ад свайго цэнтра. Усяго за метар. На эмтровай глыбіні.

Літоўцы ў сваім цэнтры Эўропы паставілі камену з белага граніту. А мы павесілі блішанку на таполі. Абвесьцілі цэнтар Эўропы, а што зь ім рабіць — ня ведаєм. З дапамогай малатка і зубіла пазначылі Сталінград на блішанцы — мусіць, каб немцаў з італьянцамі завадіць. Палеткі не арэм, а мільёны тонаў растуць. Невымоўнае харство азёрнага краю што чакае прыватнага ўласніка, сапраўднага гаспадара, які зробіць яго з пэнсіянэрскага турыстычным. Тады пра беларускі цэнтар Эўропы даведаецца большасць эўрапейцаў.

Здымкі Андрэя Лянкевіча

Вадзера Шо было названа

цэнтрам Эўропы ў аддзеле картографіі Камітэту па земельных рэсурсах, геадзей і картографії пры Саўміне. У падліках выкарыстоўвалася кампутарная праграма, адмыслова распрацаваная на падрыхтаванні «Белкомса»-«эрагеадэзія». Эўропу прынялі за адно цэлае, включно зь Белым і Балтыйскім морам, Брытанскімі востравамі. Усю прастору накропілі інтэграцыйнай сеткай і вылічылі цэнтральную кропку.

Школа моўнай карэктнасці

Дыскусія вакол «Німецкай хвалі» пайшла на карысць. Піша Алеся Кудрыцкі.

Пасажыры трамваяў, якія праносіліся па вуліцы Багдановіча, некалькі дзён занар мелі магчымасць назіраць за купкамі людзей, якія стаяла ўздоўж ходніку, трывамо чы ў руках плякатаў «Russische DW über alles!», ды «Німа мовы — німа народу!». «Дыскусія» — так назвалі арганізатары сэрню пікетаў, што прашлі ад 23 па 25 жніўня на плошчы Бангалор. У апошні дзень акцыі ўдзельнікі ў актыўных глядзачоў пікету можна было пералічыць па пальцах, аднак дыскусія ад гэтага не рабілася менш гарачай.

Удзельнікі пікету яшчэ не паспелі разгарнуць лёунгі, які палітоляг Уладзімер Машкевіч распачаў эмайшні дыспут з карадынатарам акцыі журналістам Вадзімам Александровічам. У вастрыні моўнага пытання экс-видуды ток-шоў «Выбар» мог пераканацца яшчэ на прыкладзе сваёй перадачы, прысвечанай гэтай праблеме. Па словам Машкевіча, той выпусканік «Выбару» меў рэкордныя глядацкія рэйтінгі, які не пабіты і да гэтага. Але гэтым разам Машкевіч выступаў не як мэдыйтар, а як крытык крытыкай. На думку палітоляга, жорсткая рэакцыя на ініцыятыву «Німецкай хвалі» была ня своеасновай.

«Я разумею тых дзеячаў куль-

туры, якія далучыліся да выказванняў пра сътуацыю з «Німецкай хвалі», але я цалкам не разумею тых палітыкаў, якія зрабілі тое самае. Ператвараць гэта ў палітычную сవярку могуць толькі людзі, якія цалкам не разумеюць сътуацыю ці шкодзіць дэмакратыі ў Беларусі». Уладзімер Машкевіч лічыць, што німецкія эксперты зрабілі цалкам лягічныя маркетынгавыя праекты. «Беларускамоўныя — найбуйнейшыя съвядомая частка грамадзтва, яны супраць Лукашэнкі, а перадача «Німецкай хвалі» — супраць дыктатуры, таму яны цалкам рацыональна пабудаваныя на рэзкай мове».

Падобай думкі прытымлівавацца і Сяргей Калікін, які таксама завітаў на плошчу Бангалор. «Сённяшні ёсьць пытаньне беларускай мовы, пытанье прыгнічэння яе з боку расейскай мовы, німа дзяржаўнай палітыкі па падтрымцы і развязвіць беларускай мовы, але гэта не датычыцца тых мэтаў, якія мы ставім перад сабой па распаўсюджванні альтэрнатыўнай інфармацыі. Нельга быць два пытанні. Інформацыя павінна пацупаць на той мове, якую можа быць найдешнейшыя успрынятыя грамадзтвам. А што да нібытага магчымага расколу ў апазыціі па «моўным пытаньнем» — дэмакратычная апазыцыя на тое і дэмакратычная, што мае розныя погляды».

Нягледзячы на крытыкай, арганізатары акцыі выпускнік Ун-

іверсытэту культуры Зыміцер Касцяліровіч двы журналіст Вадзім Александровіч лічыць, што пікеты мелі поспех: «Нам удалося прыцягнуць увагу многіх людзей да праблемы. Калі да гэтага часу аблемкаўненне не выходзіла за межы сайту «Наше мненне» і старонак «НН», дык цяпер пра гэта даведаліся нават чытачы «Беларускай газеты» і «Комсомольскай правды». Любая дыскусія нараджае зрухі ў грамадзтве».

Нягледзаны мэдыйны крок Эўрапамісты ды «Німецкай хвалі» спаряджае патрэбу разабрацца ў тым, што Захад мог бы зрабіць для Беларусі, але дагэтуль не зрабіў. «Галубае, што яны былі павінны зрабіць — давоміца паміж сабой і займець адзінью пазыцыю адносна Беларусі, — лічыць Уладзімер Машкевіч. — На жаль, яны не могуць гэта зрабіць, бо маюць адрознія падходы да дэмакратыі і да суседзяў, якія гэтым дэмакратыі не маюць. Да ўсходзячай бюрократы будзе яшчэ год даходзіць тое, што адбываецца. На падтрымку дзеяннямі, а і на словамі, спадзявацца не даводзіцца».

Сяргей Калікін таксама на дужа задаволены дзеяннямі Захаду: «Яны ж па вялікім разумку нічога і не зрабілі. Ёсьць заявы, ёсьць прапановы, ёсьць дэкларацыі, гэта ўсё, што мы на сённяня маєм».

Адзін з найбуйнейшых верагодных кандыдатаў у презыдэнты —

Зінаіда Бандарэнка: «Мы ўсё-такі даб'ёмся справядлівасці»

Народная артыстка Беларусі патэлефанавала ў рэдакцыю, каб далучыць свой голас да патрабавання беларусізацца «Німецкую хвалю».

Я далучаю свой голас да патрабавання да «Німецкай хвалі» наладзіць вішчаныне па-беларуску. Я вельмі рада, што столькі людзей уключыліся ў барацьбу за беларускую мову. Гэта дае падставу верыць, што на ўсё яшчэ згубленія ў нашым грамадзтве, што мы ўсё-такі можам у поўныя голас гаварыць па падтрымку беларускай мовы, у падтрымку дэмакратыі. Каажуць, што ніякі фінансавы сродак і як быццам бы браўкі падтрымілі. Але ў нас у Беларусі ёсьць людзі, якія малі ў дапамагчы наладзіць беларускамоўнае вішчаныне. Тое, што «Німецкая хваля» будзе та працаўца, вывілікае абурэнні. Я не разумею, чаму так да сістэмы. Калі мы будзем як мага больш свой голас уздымаць, гаварыць, пратастаць, я думаю, мы ўсё-такі даб'ёмся справядлівасці, наўчымся салідарна адваівацца свае праваў.

Запісаў АК

Алеся Мілінкевіч — мяркун, што найбуйнейшыя праблемы з падтрымкай існуючыя менавіта з боку Эўрапаўязыку. «Яны шмат разоў выказваліся пра патрэбу падтрымкі, але ўжо калі году на мотыў прыдумаш «схему дапамогі».

Апошні пікет, адрасаваны «Німецкай хвалі», быў сувязтвам карактэры — і У. Машкевіч, і С. Калікін прамаўлялі па-беларуску, а пікетоўцы ўсяляк падкрэслівалі тое, што выступаюць сабе галаву.

на супраць расейскай, а за беларускую мову. Увогуле, вынік ад дыскусіі можна лічыць становічым. Палітыкі яшчэ раз пераконаліся, што, якія кроши, а моянае пытаныне — адно з галоўных. Жорсткая рэакцыя была неспадзіванай і для ўсходзячай. Таму наступным разам, калі будзе высплываць спраўды карысны мэдыйны праект, а не мікраскапічная радыёпраграма, яго арганізатары лішні раз пачухаюць сабе галаву.

АВБЕСТКІ

Беларускі калегіум

Прапануе дадатковое навучаньне па спэцыялізацыях:

- журналістыка;
- наўноўшая гісторыя;
- філозофія / літаратура.

Запрашаныца студэнты старшых курсаў альбо асобы з вышэйшай адукацыяй. У асобыніх выпадках прымамоцца і студэнты малодшых курсаў. Навучэнцам БК можа быць толькі той, хто пастаянна альбо на час навучаныя працуе ў Менску.

Навучальныя праграмы БК арыентаваныя на выкладаныя найноўшых фрагментуў сучасных ведаў і не дублююць існуючыя праграмы дзяржаўных і недзяржаўных універсітэтаў. Сартыфікат Калегіуму не замяняе дыплём аб вышэйшай адукацыі. Навучаны ў БК — блісплатна.

Пачатак заняткаў з 3 кастрычніка. Запіс на суму «у» — да 27 верасня. Абавязковай умовай запрашэння на суму «у» зьяўліца падача да пачнанай вышэйшай даты аднаго альбо некалькіх уласных тэкстаў памерам на меней 5000 знакаў. Тэксты лічыцца як друкаваныя, але і недрукаваныя матэрыялы (журналісткі, паэтычныя ці празаічныя тэксты, тэксты дасьледніцкага, рэфэратаўнага ці іншага характару, эсэ на вольна абраную тэму і г.д.). Фармульованыя ўмовы на тычыцца спэцыялізацыямі «Найноўшая гісторыя».

Даведкі і запіс па тэл.: 264-66-27 з 14.00 да 18.00 штодн., акрамя суботы і нядзелі. Дадатковую інфармацыю пра БК можна знайсці на сайце: www.bk.baj.ru.

«Рэакцыя беларусаў была нечаканая для Эўракамісіі»

Прадстаўнікі Беларуска-эўрапейскага задзіночання (БЭЛГ) і Звязу беларусаў замежжа (Чехія) сустрэліся ў Брусселе з супрацоўнікамі аддзелу ў спраўах Беларусі, Украіны і Малдовы Дэпартамэнту вонкавых дачыненій Эўракамісіі спн. Аленой Койтынэн. У Эўракамісіі былі перададзеныя звароты Рады БНР, Згуртавання Беларусаў у Вілікабрытаніі і Беларуска-Эўрапейскага Задзіночання супраць рэакцыі «Німецкай хвалі» зарганізацца вішчаныне на Беларусь па-расейску. Таксама была перададзеная заява

Рады БНР у праблеме польская меншасць у Беларусі. Беларусы заклentвалі ўвагу на недацэнцыі зўраствартумі беларускія мовы як складніку беларускае дэмакратычнай спадчыны. Спн. Койтынэн адзначыла, што рэакцыя беларусаў на рэакцыю «Німецкай хвалі» вішчаныя пасейкі была нечаканая для Эўракамісіі, але пагадненіе пра дапамогчу німецкай радыёстанцыі падпісанася, таму ўжо цяжка ўнесці змены.

На працягу дзеяння дамовы з «Deutsche Welle» Эўракамісія дапускае магчымасць падрых-

таваць новыя праекты, якія будуть разглядацца з улікам пажаданьня беларускіх палітычных і грамадzkіх арганізацый стварыць беларускія службы «Німецкая Хвалі» іншых электронных мэдіяў. З боку нашых арганізацый было пропанавана стварыць беларускамоўную службу замежных радыёстанцыяў з выкарыстаннем патэнцыялу беларускіх журналісташт, якія маюць досьвед працы ў незалежных сродках масавай інфармацый.

Ігар Лазарчук,
Антвэрпен

Мова на мусіці быць крыніцай рознагалосіця

Лінгвістычная паліярэзыяція інтэлектуалаў, навязаная палітыкамі на пачатку 1990-х, прывяла да таго, што цягам апошняга дзесяцігоддзя расейска- і беларускамоўныя інтэлектуалы (зразу ж сіснавалі нібы ў паралельных сусветах). Расейскамоўныя пасынкі падтрымлівалі ўладу (за падараўнанія прывілей прамаўлца на роднай мове) — пакуль не ачомаліся, убачыўшы, што ўсіх асташтніх магчымасці і праўзу, асяродак ўжо пазблуені. Беларускамоўныя сышлі ў апазыцыю — як палітычны, гэта і эстэтычны. Що да пэўнага моманту было прадуктыўным (кальказаць пра «вынаходніцтва традыцій»), гэта значыць пра стварэнні сучаснай нацыянальнасці — не-

савецкай і празаходнай — культуры). Неабходна прызнаць, што менавіта беларускамоўны інтэлектуалы (праз часопісы «Фрагменты», «Архэ» і інш.) спрабавалі ажыццяўляць функцию крытычнага мысленія ўсімі даступнымі сродкамі. У любым выпадку, мова на маже й не павінна быць сёньняны крыніцай рознагалосіця, тым больш што існуюць супольныя, больш істотныя задачы, што патрабуюць кансалідацыі выслікай. Можа быць, рух беларуска- і расейскамоўных інтэлектуалаў настустрэ аднайму, што нядайна накрэсліўся, ёсьць прыкметай палітычнай сітуацыі, якай зымнілася, і якую мы самі, а там больш улада, пакуль што не ўсьведамляем напоўніць.

Альміра Усманава, філэзаф, выкладчыца ЭГУ, «Топас», №1/2005.

Узнагароды імя Зоры Кіпель за лепшу книгу ці артыкул пра Беларусь

Паўночнаамэрыканская асасыяцыя беларусаведных штудый разам з сям'ёй в.л. Зоры Кіпель з задавальненнем паведамляюць пра заснаваныя дэзвіюшых прэмій: \$500 за лепшу книгу і \$200 за лепшы артыкул на беларусаведную тэму. Прымамоцца да разгляду публікацыі 2002—2005 г. на беларускай і ангельскай мовах. Тэматычна публікацыі могуць ахапляць літаратуру, мовазнаўства, гісторыю і палітыку. Другі, якія ўдзельнічаюць у конкурсе, будуть разглядацца спэцияльнай камісіяй Асасыяцыі беларусаведных штудый. Удзельнікі конкурсу мушць прыслучаць свае працы да 1 студзеня 2006 г. на адрас:

D. Curt Woolhiser
Harvard University
Department of Slavic Languages and Literatures
Barker Center 327, 12 Quincy St.
Cambridge, MA 02138-3804, USA
Пераможцы будуць аблевашчаны летам 2006 г.

Ян Маўзэр

Мне не патрэбныя дадатковыя стымуляторы, у мене іншы кайф. Ужо больш за год я размаўлюю па-беларуску. І сёньня мне ўтульна. Ўсе неаднаразова тлумачылі мне, які я дэбіл, як нацыяналізм перашкаджае ў жыцці... Пра сябе піша Ян Маўзэр, пераможца «Басовішча», лідэр новае хвалі ў беларускай музыцы.

«Басовішча»! Трапіць сюды — мара-коханага беларускага музыка. «Басовішча» элітарна, вышэй за яго нічога ніяма. Яшчэ да нашага выступу здымачная група НТВ бярэ караценъка інтэрвю ў Зое са «Змыя». Наш смілёр жартуе, што гэта інтэрвю з пераможцам. Мы думалі, што пераможца «Змыя». Вельмі ўжо хадзіла іна зорная, недатыкальная, нават начавала не ў калектыўнай спартгалі. Калі аказалася, што перамог тут з Магілёўшчынай, началася штоцьці казачнае. Нас запрашанаю на сцену, перад якой некалькі тысяч чалавек, пасцікаючыя далоні сур'ёзныя людзі, паслы фатаграфаваны для польскіх мэдіяў, інтэрвю з намі бяруць шэраг газэтай ды радыёстанцыяў. Уражаныне, што гэта на змой, што гэта сон. Адразу я й не зразу-

меў, што мы такога зрабілі, каб прыцягнуць да сябе столькі ўвагі.

Праз усю Беларусь

Да Асіповічай з Магілёва едзем дызэлем. Колкі гадзін — у бары, да Менску дабіраемся электрычкай. У стаціі галоўнае — не пагубляй музыкаў, якія паславілі ў разышлісці ў розныя бакі. На Акадэміі навук, дзе трэба было грузіцца па аўтобусах, уздыхнулі з палёткай. Далей стала прасціць.

Дарога да Польшчы — асобны эпізод. Энэrdжайэр, які зволі некаторыя музыки, на дай заплюшчыць вачіць усім астматінм уздельнікамі вандроўкі. Блізу Баранавічай маладая музичная эліта Беларусі ўжо шчыльна набілілася да народу. Самі сабой пачалі ўзьнікаць паралелі паміж аўтобусам на «Басовішча» й звычайнім піўніком на раёне, дзе «простыя пацаны» ўжараючы гарэлкай ці танным віном. Не. Кожнаму сваё, мне не патрэбныя дадатковыя стымуляторы, у мене іншы кайф. Гэне прапаноўвайшіе мне «забухаць». Праз усё гэта ў Гарадку, калі нас прывезлі ў размымасці ў спартгалі школы, ад стомленасці упаў спасть проста на падлозе.

У атмасфэры свабоды

У піку сёньняшній антыпольскай гістэ-

ры хадзяліася б адзначыць гасціннасць і ветлівасць насельніцтва Гарадка — як палякаў, так і беларусаў. У горадзе таміністуры наўмыты — беларускія аматары року ўжо больш за суткі кіслі ў чаканыні кульставага фэстываля.

Гук, сіяцло, сцэна — прэтэнзіі ніяма. Выступаю тутакіх умовах — асалода. Шкода, што такое немагчымае зладзіць на раздзіме. Людзей было бу некалькі разу болей. На «Басовішча» тысяч лиці народу, пэўная частка зь якога — мясцовыя насельніцтва, якое прыйшло папіці піва пад музыку.

Напружанага чаканыні выступу таксама не было. Атмасфера свабоды, што лунала на фэстывалях, расслабляла і надавала ўпізёненасць. Нас мусіце задавальняць ужо тое, што ўсе сядзячыя месцы заняты. Але нас мала цікавіць гэтыя акаличнасці. Перадусім мы граем для сябе. Калі б давялося выступаць перад абсалютам пустой заляй, каубасілі бы так жа бязлітасна. Заўважаю, што нас выйшоў паслухаць Піт Пабўл. І ўжо пасля першай песні чутны аплодысменты — зваротная сувязь усталявана. Чым далей, тым больш узрастаете падтрымка. Яна ідзе адуслоў: ад тых, хто сядзіць, ад гукарэжысёра, ад тых, хто запальвае разам з намі. Ад гэтага яшчэ больш завадзімся, слаба кантролюем сібе, стан блізкі да экстазу. Спяваныне на сцэне — як сікс, прыкладна тия ж адчуваючы. Мяніе адклочае ад реальнасці. Кепска памятаю, як было далей... Памятаю толькі, як пасля выступу пацікае далонь Памідораў. Было ўзвядзяна прысмена. «Tav. mauzer» як гардкоравы гурт зьявіўся дзякуючы гэтаму чалавеку — я памяліў цяжкі рэп, паслухаўшы «Святыя

пакрадзенас» Памідора. Дагэтуль слухаў расейскі рок.

Напрыканцы хачу паспрачацца з Лявонам Тарасевічам, які лічыць, нібыта высупоўцы працігвалі музичным традыцыям 1990-х, сціплаў пра сініе неба. Мабыць, мелася на ўвазе гэтая песня, тут ужывалася слова «нібесы».

Амерыканскі шпіён

Пасля віртаныя на радзіму мясцовыя журналісты часта задаюць пытаныне: чаму перамаглі менавіта ві? Адказваю: ад безвыходнасці... Наступнае іншы пытаныне: чаму вы сціплаў па-беларуску? Раней я вырашыў на тулья пытаныне не адказваць. Але тут раблю выключчынне для расейскамоўных музыкаў, з якімі незразумела чаму давялося схадзіць у адным аўтобусе на фестываль беларускага року.

У нейкі момант жыцця я перастаў пісаць па-расейску. А калі справа ішла да заканчэння ВНУ, з'явілася разуменне таго, што альбо трэба ператвараць мару ў реальнасць, альбо жыццё скончана. Атрымаўшы ўніверсітэцкі диплом з адзнакай, перайшоў да напісання тэкстаў і музыкаў. Ціпер гэта асноўны моі занятак. Але аbstавіны вымушаюць забіцца ран-

Праца — дэкор майго жыцця. На працы я пераходжу на расейскую. Там ніхто ня ведае мяне сапраўднага.

іцу ў першую палову дня на працы. Там, дзе мне пашэніца ўладкавацца, напэўна, хадзелася з рабіц шмат якіх выпускнікам эканамічных факультэтаў.

Праца — дэкор майго жыцця. На працы я пераходжу на расейскую. Там ніхто ня ведае мяне сапраўднага. Пачуваюся амэрыканскім шпіёнам. У адных месцы, куды з'яўляюцца пайсыцы працаўцаў, мяне не ўзялі праз маю беларускамоўнасць. Але ўжо больш за год я размаўляю па-беларуску. І сёньня мне ўтульна. Усе неаднаразовыя тлумачылі міе, які я добр, як нацыяналізм пешаходкаў ў жыцці. Але ці можна жыць у здрадзе? Здрада — прымасца, здраднік — карасца. Мы ўсе здраднікі. І свім марудным паміраннем. Радзім помсціць за нашу слабасць ды абыякавасць. Мужныя працаўцаў змаганыне. Я хачу, каб мae будучыя дзеци ганарыліся мной.

Р.С. Усім дзякую. Сустрэнемся на барыках. Ян Маўзэр.

Шызафрэнія

Ідеаліз — гэта ідэятызм? Ня веру! — Тым, хто халоднімі пальцамі бірэ за каўнер, Тым, хто ідзе выключаю на крайні меры, Тым, хто мроіць краіну ў чырвоных шпалерах, Тым, хто шчыры, з вусам і хлусце з рукою на сэрцы,

Тым, хто ў Расею гатоўы паўзіці на каленях, Тым, каго бляща маленькая дзеци, Тым, забіць каго нельга хіба што з-за лені.

Усё раптоўна, усё гвалтоўна. Усё цудоўна! Я задаю шмат пытаньняў і на чую адказу... З цягам часу я раблю ўсё больш паміркоўным. Шызафрэнія — гэта зарана.

Бо я мрою краіну ў пляткатах нябёсаў. Краіна ў руках паночах і ракавай позе. Звыка хаваючы позех, усё прасякнута спакоем. Гэта ўсё на тое! Гэта ўсё на тое!

Ірвач смуту гэтых дрэн,
Пасцінц плячына й ўніз,
Ня треба шукаць унісон
З тым, што завеца фашызм.

«Поўны парадак, працэс ідзе,
Небяспека мінула, сціпніца пад кантролем».
Я разумею, да чаго ўсё гэта вядзе...
Хто ўзначаліць гарадкое падполье!?

Гурт «Таварыш Маўзэр»

утварыўся ў Магілёве ў 2002 годзе, упершыню выступіў у 2003-м. У 2005 годзе «Таварыш Маўзэр» перамог на «Басовішча», і на зімовых вакацыях паедзе ў Беластоц запісваць дэбютны альбом. Узрост удзельнікаў гурту — ад 17 да 22 гадоў. Найстарэйшы — лідэр, Янка Маўзэр. Апроч «Таварыша Маўзера» ў Магілёве ёсьць яшчэ два беларускамоўныя гурты — «Глюкі» і «Водар Сусьвету».

Барсэлёнскія сУчаснікі

АДАМ ГЛЁБУС

2005. Каталёнка і ліфт

У барсэлёнскіх музеях хораша, зацішна і халаднавата. У музейных кавярнях вусьцішна і ўрачыста. У кавярні фундацыі Miro я люблю замовіць простую халаднаватую воду і каву. Пасядзець. Адпачыць. Паглядзеце наведніка... Ёсьць людзі, што і ў трохпаворховым будынку сэлігзіць на ліфце, і не абавязкова гэта робіць інвалід. Вось каталёнка-ліцістка выклікала сабе празрыста-шклянную кабіну. Прышоў ліфт, а ў ім піць тоўстыя ліцістак. Тая, што выклікала ліфт, уціснулася ў кабіну, і ўсе ўссыць ліцістак памахала мне на разьвітанне. Толькі ліфт пасправаў быў зачыніца і ня змог — відавочны перагруз. Маладзенская таўстухі паўсъміхаліся, пашчабіталі і выпіхнулі на плошчыку самую тоўстую, і зусім ня туло, што выклікала ліфт. Ліцісткі звяхалі. А таўстусе даваліся калываць пешкі. Мне нават зраўлялася крышку шкада пакрыўджанай каталёнскай ліцісткі, якая пакінула міс ніякавата-сарамлівую ўсьмешку.

2005. Баск і выбуховае рэчыва

Баск падарваў кавярню ў Барсэлённе. Зашынную кавярню ў «Цэнтры італьянскай культуры», непадалёк ад «Paseo de Gracia», дзе стаіць дом-бутэлька, выштукаваная Гаўдзі. Калі быць паліткарэктным, трэба напісаць асуджэнне абстрактным экстрэмістам, тэрарыстам, бамбістам з групоўкі ЭТА і г.д., і да т.п. Але ж усе ведаюць, што канкрэтны баск заклаў реальную бомбу, зробленую са звычайнай кававаркі, і выбухам цікава параніў паліцыяента. Не тэрарыст, не экстрэміст, а баск. Чаму баск выказаўся такім чынам? Чаму не пайшоў на перамовы? Чаму трэба было выкладаць свае думкі ў форме бомбы? Можа, варта даць магчымасць баску выказацца ў іншай форме? Даць баску свабоду слова на рады і тэлебачанні? Дапускане, што ў гішпанца аргументаў на перакананне баска няма. Гішпанец апошній гадоў пішысот гаварыў з баскам толькі з пазыцыі моцы і гвалту. Толькі ў Еўропе, акрамя гішпанца, ёсьць шмат іншых перамоўцаў. Хай паміж гішпанцам і баскам стане вугорак ці датчанін. Тады, спадзяюся, перамовы пойдуть без выбуховых рэчываў.

2005. Кітаянка і сон

Самое глупства летнія дня, мучы калёр — страшнайная гарачыня. Сіеста. У Сыгназе, на плошчы Індустрыі, на белай лаўцы сціпіць маладзая кітаянка. Напэўна, кітаянка сыніца Кітай і кітайская матылька. Кітаянка надзіва суветласкую, яна ўся ў белым, яна ўсі нібыта з парцальніямі. Яна сыніца свайго белага кітайскага матылька... А можа, гэта белы кітайскі матылька сыніца сваю кітаянчуку ў далёкай далёкай Каталёніі? Можа, і я толькі маленьki фрагмент у сыне вялікага кітайскага матылька? Хто скажа?

2005. Галіяндзе і самбрэра

У барсэлёнскім азрапорце ўбачыў знаёмага галіяндзкага хлопчыка ў злядным самбрэра. Хлопчык быў з сям'і тых галіяндзаў, што жывуць на выспах. Гэта ня тая вялікі і мудры галіяндцы з амстэрдамаў-ратэрдамаў, якіх апівали на сваіх палотнах Рэмбрант з Гальсам, і не малыя галіяндцы, усладленыя Вэрмэрам з Дэльфту. Гэта галіяндцы Вінцэнта Ван Гога, аматары краснаў ды бульбы. Хлопчык за тыдзень утвараўся-такі маці набыць яму шыракаполае мэксіканскіе самбрэра. Як я пазайдзроўсцю яму злянёнае зайгідраваць! У дзяцінстве я таксама хацеў такую

выдатную шапку настіць... А тата, хоць і любіў Ван Гога, яе мне не купіў — давяліся міне хадзіць пад пальмамі ў чырвонай шубечэй.

Р.С. Вірнуўшыся з Барсэлённы, я расказаў маці пра пышчотна-злянёнае самбрэра. «Ды што ты, сынок, было ў ябе самбрэра, жоўтае з чорнымі. Хіба ты забыўся?» І ўспомнілася, сапраўды ж самбрэра было!

2005. Гішпанка з крыжамі

У Беларусі веры ў крыж у мяне ўдвай меней, чым у Барсэлённе. У Гатычным квартале я штогод купляю срэбныя крыжы. Куплю я не сабе, а камусі ў падарунак: маці, даччэ, нявесты... Везыць крыжыкі лёгка, і падарунак містычны. Гішпанцы спрадвеку любілі і шанавалі крыж, адпаведна, і рабіць наўчыліся добра. Вось і прызываюцца я ў невілікіх крамках крыжыкі выбіраць. На адзінаццаты год заўважыў, што дзяўчына, у якой куплю крыжы, зусім не старэе. Маладзенская гішпанка я была маладою, так маладо, і засталася. Вось баск — гандлар барэтамі — пасівеў, зусім састароў цыган з надзымутымі балёнікамі і цацкамі, сагнушыў ў крук каталёнец у вінным лёху, а гішпанка з крыжамі не зъмінілася. Можна сказаць праўду, што гэта яня тая гішпан-

ка, якая прадавала крыжы ў мінульы разы, але мне лёгка верыцца ў вечную маладосьць гандларкі гішпанскімі крыжамі, верыцца, што і адзінаццаць, і сто адзіннаццаць гадоў таму срэбныя крыжы прадавала адна і тая ж дзяўчына.

21.08.2005, 00:32

2005. Гішпанка і жахлівасць

Гішпанская жанчына бывае жахлівая, яшчэ трапляеща жахліваша за жахлівую ды пачварнейшая за самую жахлівую. Зрэдку можна ўбачыць зграбную гішпанку, але, гледзячы на яе, пачынаеш сумнівацца... Ці гішпанка яна? Можа, яна і не жанчына зусім? Но якай вядзьмарка? Так пачынаеш разумецца вялікіх гішпанскіх інквізітараў... Гэта адразу па прыліпе ў Барсэлёну, а потым прывыкаеш да чужынскага аблічча гішпанак і забываешься на інквізіцыю.

21.08.2005, 11:09

2005. Гішпанка і пакіданье

Гішпанка пакідае калі крамы мапэд, сабачку і дзіця. Яны натомісна сумунош. У гэтай стоме, у гэткім суне ёсьць непадробная любоў да жанчын-маці, жанчын-карміцэльці.

21.08.2005, 11:10

2005. Гандлар гадзінікамі прасвятыленне

Цікайнасць — неабходны элемэнт для азарэння. Азарэнне — найвышэйшая кропка на шляху шкайнага. Вось я й зацікавіўся вітрынаю з антыкварнымі гадзінікамі. Адзін залаты гадзінічак каштаваў 2000 зўра. Астатнія: 1970, 1930, 1950... Каб удакладніць цэны ды расчытаць назвы гадзінінікаў, я нахіліўся і ўдарыўся лобам у чыстас, да нябачнасці, вітрынаю школу. На нетрасі загула сигнатурнай сырэна, і мільгану Ѹцені гандлара. Якраз у момант удара на мяне і сышло прасвятыленне. Я зразумеў, што лічбы азначаюць іх цэны, а даты нараджэння механизмаў. Паглядзіўшы пабіты лоб, я спакойна перагледзеў наноў усе гадзінінікі. Гандлар так і ня вышаў з крамы, напэўна, ён адчуюць, што купіцца старыя роцы я не збіраюць.

21.08.2005, 11:16

2005. Нудыстка і дракон

Паўнацеляя, з малочнай скуркою і чорнамалінным хвастом густых валасоў нудыстка легла на бок так, каб усе прыстынныя на пляжы змаглі любавацца і зачароўвацца яня толькі вытатуіраваным, вілізным і шматколерным, драконам, які віўся вакол яе цела, але і ўсімі вуснамі выгаленай похвы. Гледачы, зблыщага мужчыны, зь непрытонаўшай скікайнасцю разглядзілі зялён-блакітную луску старанна зробленага малонку, разглядзілі і сакаўную похву, але пажада ў іх вачах не зіхацела. Пэўна ж, юн звязаўся праз малінавы фурункул з гніласна-жоўтай галоўкою. Фурункул важана сядзеў на незататуіраванай дупе разыяволенай нудысткі і ўшчэнтнішчай экзатичнай зратычнасці.

21.08.2005, 11:20

2005. Каталёнка і лёд

Сіагаловая каталёнка, якой далёка за сімдзесят, лякіраванымі кіпцімі драпае рээстарацыйнае паветра. Так дзяярэ, ажно скрыгат чуваць. Гэтак старая каталёнка кліча малацьнікага чарнабровага афіцыянта, каб замовіць шклянку пустой вады з лёдам.

21.08.2005, 11:27

2005. Італьянка ў Бураціна

Назіраю за афіцыянткай-італьянкаю і думано, што Бураціна мог быць старанна прыхаванай жанчынкою, а ягонае кахранне да прыгажуні Мальвіны мела лесьбійскі калірт. Тутака звязаўша афіцыянт-італьянец, і міне робіцца відавочным: Бураціна — мужчынка, самец, італьянец.

21.08.2005, 11:28

2005. Амэрыканка і абнова

Вяртаюся з гораду ў гатэль. Паперадзе шыбун амэрыканскае сямейства. Гучная размова. Заліўствы сымех, мёртвага з труны падыме. Іх чацьверо: бацька з маці і дочки, гадоў пяццяціццоў і сямнаццацці. У руках яны нікую рознапамерныя пакеты з бутыкаў. У малодшай дупе заехаілі шорты. Яна спыняеца, выцягвае іх, разглядзівае на непамерных клубах, рабіць пару-тройку кроку, і наравістя шорты зноўку ў дупе. Таўстуны ажно прысядаюць ад сымеху. Пасыля чарговай спробы паправіць шорты дзяўчына вырашила зъмініць хаду. Яна раскірчваеца, выгінае сіпіну, адстуляе дупе і рабіць колькі кроку інваліднай хадою. Наравістя шорты лезуць у дупе. Якраз мінае могілкі. Амэрыканцы рагочуць на ўсе клады. Прысыпешваю хаду і пакідаю амэрыканску згаду.

21.08.2005, 11:32

ВЕРА БУРЛАК

Яны і мы

Гендэрны верш

Яны апранулі нас у прыгожыя строй,
Яны нас паставілі, каб у нас на вачах,
Пасёўшы на коней, пахапаўшы зброю
Закутымі ў жалеза біцца на мячах.

Яны прыпісалі нам адмысловую мову,
Якою мы быццам бы не можам размаўляць.
А мы з гэтай мовы ня ведаем ані слова,
А з іхнай два ведаем: на тыры літары і на пяць.

Яны паселі на коней, узбройліся і, строга
Зіру́шы на нас, паехалі — нашыя палядзіны,—
Напэўна, каб прывезыці нам адмысловага Бога.
Як быццам яны на ведаюць, што Бог — адзіны.

Паэту

Пакуль тваих ахвяраў Феб ня просіць,
Князь Цемры іх атрымлівае ўснак,
І нема з-за дажджэных хмар галосіць
Галодны і зьдзічэлы задыяк.

Стыкі преч з палону Апалена
Праваліся па твой крывавы труп,
І вецер грае трэш на саксофонах
І вадасцёкаў, і астніх труб.

Паэце, ведай: вершык на патерцы
Мацнейшы за крышталеўскі бальзам.
Слабенкі вершык рве слабыя сэрцы,
А моцны сэрцам — моцна піша сам.

Чытай газеты? Дастьялаўшы ружы,
У гэтym годзе неблагай ўраджай.
Вунь далакоп ідзе — вясёлы, дужы,
Ўсіх закапае, толькі нараджай!

А потым будуць буры і ўраганы,
Наганы, ражкі, поўнымі крываі:
Што ты рабеш? Пльві! Ты ж беззаганны,
Адзіны ў съвеце — ты за ўсіх жыві!

За ўсіх адказвай ты, як той вучый,
За ўсіх казлоў, якіх ты прыручуі,
Каго зыняважыў і па кім тужкую,
Адзін — за ўсіх, каго ты перажыў!

Бо ўжо чацьверка чарапах памерла,
І ты сланы, і нават тыры кіты.
І над табою плача Мэльтамэнка,
Адказная за ўсіх такіх, як ты.

Я даўно нежывая, даўно мне пары ў труну,
Толькі ранак мяне нацягае, як струну
І ўесь дзень на мяне нешта грае.

Беражыце вочы!

ЮЛІЯ ДАРШКЕВІЧ

Я выходжу на двор, дзе з дакладнасцю да хвілін
Шлапаюць штодня суседі — Зомбі і сын —
І праседжаюць лаўкі Грай.

А з акенца дому насупраць глядзіць Жыцьцё:
Ужо старое, бяззубае, з лапкамі, як асыё,
І з усымешкай, як меж трухі.

Я скаджу для яго ў гастроном на кефір і батон,
Бо яно — гэта мой изтраном, і мой камэртон,
І адзіны слухач...

Аб'ява

На плоце — бы сэрца, што прагне разьбіцца, —
Трапеч паперка ў циркзы ссырой:
«Сябры! Суайчынкі! Госьці стапіцы!
Ратуйце! Згубіўся лірочны герой.

Прыгожы, як вы, дваццацідзвядыгловы
(Бульдожкі, бабулька ці брудны гітар),
Калі ён да вас зазірне выпадкова,
Яго вы дакладна пазнаеце ў твар.

Тады, я прашу, набярьце мой нумар.
Я дам што зайдона — хоць золата воз!...»
Чытаю — і шэршань сціскае мой гумар,
І фары вясёлай квітнёюць ад съезі.

А на нашай плянэце ўсё ня так, як у вас.
Наши дзеци жывуць менш за год,
Дарослья — трэы як найблой.
Мы ня ведаем цвёрдай сушы і вадкіх вод,
Як і вы — смаку мяккіх цвікіў і салодкай солі.
Мы лялапі на Месяц, бо мы тонкія, быццам шкло,
І лялем пад прычымы бумэрэн.
А ў вольны час мы зьбіраем усё сяло
І танчым сатурніянскас танга.
У гэтym танцы толькі адзін рух — паварот галавы
Пад кутом, няйсін як зъява.
А ўранку мы прачынаемся, як і вы,
І съяданак у нас падобны: каша і кава.

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР НЯКЛЯЕЎ

Герой Савецкага Саюзу Фёдараў, былы сакратар Чарнігайскага аблкаму, ува Ўкраіні відомы як «генэрал-лейтэнант Арленка», а ў Беларусі — як «генэрал-лейтэнант Сяргесў», расказвае:

— У мяне пытганоць: «Ці не паедзеш партызаніць ува Ўкраіну?» «Чаму ж не паехаш?» — «Але давядзенца скідваца. Скідваца ня скідваўся, скакаў з вышки ў ваду. Думано: «Наўрад пі страшней». Дали парашут. Лицім у «Дутлас». Кінуўся, рва-

нуў за колца. Штуршок. Апускаюся. Па дарозе ўстаўляю ў аўтамат дыск з патронамі. Сынег па пояс. Бачу, бягуч з вінтоўкамі. «Хто такія?» — «Партызаны, мы чакаем вас!» Так я і стаў партызанам. Страшніца цікава! Асабліва машыны ўзрываць. Ці цыгнікі. Езд... Тузанеш — ён і палаїц...

Пасыя Фёдараў дарыць Міколу Бажану нямецкі пісталет і кажа: «Вы беражыце яго, ён з фону звянуты. Ня помню, як таго маёра звалі, але фон, з пародзістых... Да-

пыталаі, а потым я зъ ягонага ж пісталета яго і прыстрэліў».

За савецкім часам ва ўсялякіх агітацыйна-пісменніцкіх паэзіях, палётах і плаваньях я сустракаўся шмат з кім з гэтай «федараўскай» пароды людзей. Справаўваў, як звычайна, каб зразумець — сябе пастаўіць на іх месца... Не ўдавалася. Мусібыць, гэта немагчыма, калі ты ня зъ іх парады.

* * *

Лёгут Еўтушэнка, зъ якім даўно ня бачыліся, распытае, хто мы такія, што мы такіе, якія мы — беларусы... «Ну няхай добрыя, шчырыя, а што яшчэ?..» Кажа, што иму гэта цікава, бо сам — хай напалову ці на колькі там — беларус. I расказвае, як Мікалай Матукоўскі ў 1963 годзе напісаў у ЦК КПСС ліст пра антысэмітізм... Пра тое, што ёсьць людзі, якія ў такой інтэрнацыянальнай краіне, як СССР, съядомы гэты самы антысэмітізм правакуюць. Ня толькі ў побыце, але і ў мастацтве, што страшней... Падстаяў для ліста стала выкананье 30-й сымфоніі Шаставаковіча ў Менску.

Маўліў, слуханочы сымфонію, габрэі коса пазіралі на славян, а славян — на габрэя. I Матукоўскі піша ў лісце: антысэмітізму ў нас няма, аднак яго правакуюць такія людзі, як Шаставаковіч і Еўтушэнка. Маючы на ўвазе Еўтушэнку «Бабі Яр».

У канцы 1970-х (даеща, у 1978-м) Еўтушэнка прыхіджае ў Менск. Матукоўскі сустракае яго з кветкамі, вязе адразу не ў гатэль, а да сябе сънадзяца. Назаду яны лягчы на вертапёду (разам з Макеёнкам) у Хоміцы — шукаць магілу Еўтушэнкавай бабулі. Знаходзяць. «Коля, — кажа Еўтушэнка, — стайць калі магілы, глядзіць на мяне і плача. I я не разумею, што адбываецца... Дагэтуль на ўчымяло, калі ён шчырым быў? Калі ліст у ЦК, а па сутнасці, данос на мяне пісаў ці калі над магілай маёй бабулі плакаў?..»

Я никепска, хоць блізкі мы і не сябраўвалі, ставіўся да Матукоўскага, таму кажу, што, магчыма, ён быў шчырым у абодвух выпадках. Ну вось такія мы, беларусы, — шчырыы... Еўтушэнка прыжмураўцаца на мяне і дадае: «I добрыя...»

«Спорт-Экспресс»: Прыезд у Беларусь як вяртанье ў мінулае

БАТЭ — «Крылы Саветаў» 0:2 (0:2), «Цепліцэ» — МТЗ-РІПО 2:1 (1:1). Рэпартаж з барысаўскага матчу Алега Раёуца.

Шанцы трапіць у асноўную сетку Кубку УЕФА ў беларусаў быў. Перад матчамі ў адказ 25 жніўня іх было болей у менскага МТЗ-РІПА. На БАТЭ спадзеваву было меней. Тут дадавалася няглупшэная гульня ў сёлетнім чэмпіянаце, а таксама параза ў першых матчах ў Самары з «Крылы Саветаў» 0:2. Каб прайсці ў наступны раўнд, барысаўцы мусілі забіць трох мячы, не прапусціўшы ніводнага. Задача з сферы фантантыкі. Простая перамога над расейцамі дадала б пару балаў у агульны кэфынцент беларускіх клубаў на ўрэйпейскім арэне.

Матч пачаўся а 21-й па просьбе гасцьцей. А 19-й піцерскі «Зеніт» гуляў з аўстрыйскім «Супэрфундам», і маскоўскім тэлевізійнікам карцела паказаць абодва матчи.

За БАТЭ хварэюць ня толькі ў Барысаве. Па дарозе мы даганяюць мікраўтобусы з менскімі южнікінскімі заўзятаграмі.

За «Крылы Саветаў» жа прыехалі пахварэць заўзятаги ня толькі з Самары й Масквы, але нават з Украіны і Літвы. Усяго

каля 200 чалавек, у дзесяць разоў больш, чым беларусаў на матчы на берагах Волгі два тыдні таму. У тутыні барысаўскі стадыён быў цалкам запоўнены (5500 гледачоў). Усё было зроблены пад гасціцей. Нават замест беларускіх песьні перад матчам транслювалі «Течёт река Волга».

Апошнія надзея на пазытыўны вынік у гульні звязалі з пачаткам матчу. Самарцы адразу кінулі ў атаку і з першых чатырох хвільн сустэрчы пасыпелі падаць ажно туры кутнія ўдары. На 5-й хвіліне кронку ў беларуска-расійскай дуэлі пастаўі форвард валікану і беларускай нацыянальнай зборнай Віталія Булыгі, забіўшы гол-прыгажун у левы верхні ад кіпера БАТЭ Федаровіча кут. Дзе ты, Віталі, быў у матчах з Славеніяй і Шатландыяй, калі мяч упартага пасыла сустэрчай з табору на лез у варожкія вароты?

Зрэшты, нікай варожасці з боку барысаўскіх заўзятараў да Булыгі не назіралася. Калі яго на 66-й хвіліне замінілі на Амары Тэтрадэз, гледачы праводзілі бела-

руса аплядымсментамі. За «Крылы» згулялі таксама беларусы Аляксей Скварнік і Дзяніс Коўба.

Беларусы актыўизаваліся хіба ў другой палове першага тайму — правілі некалькі атак і нават забілі гол, аднак мяч на буй запічаны — судзьдзяя зафіксаваў напад на брамніка «Крылаў» бразыльца Лобаса. Скрысці змрокні настрой трывбунаў ганскі форвард гасціцей, экс-гульц менскага «Дынама» Баба Адаму, што на раз прамахваўся з найвыгоднейшых пазыцый. А пад канец першага тайму ён знаходзічыся на варшавскай лініі, прамахнуўся па мяму і ўпаў. Пабіўшы колкі хвілін у канвульсіях — і падніўся. У нас на Афрыцы можна і прастудзіца.

На пасыяматчавай прэс-канферэнцыі трэнэр самараў Гаджы Гаджыев канстатаваў, што з афрыканцам будуть працаваць да-ла-майстэрства яму відавочна бракуе.

У перапынку стадыённы дымдзей паспрабаваў завесыці публіку: «Яшчэ крыху — і перамога будзе за намі». Але для беларусаў зноў неінчым слівай аказаўся 5-я хвіліна, гэтым разам другога тайму, калі «Крылы» забіл другі мяч.

Беларускія трывбуны прышлі, і з гэтага часу гледачоў куды больші

пікаўала, хто лепши пускае «хвалю» — заходняя ці ўсходняе трывбуны. Потым гэта надакуцьла, і за пятнаццаць хвілін да канца сустэрчы пачаўся масавы адток гледачоў. Глядзець не было на што.

Большасць ударуў барысаўцаў наносілася з-за межаў штрафной, а форварды БАТЭ надта ўжо неахвотна перасоўваліся па поў.

«Хуткі гол фактычна вырашыў

хаду гульні. Некаторыя нашы

гульцы проста прысутнічалі на поў».

На пляху ў цывлізованую Эўропу нас абганяноць ня толькі заходняя суседзі, але і ўсходні. Раёсійскія карсандэнты прыхалі ў ноўтбукамі, каб перадаць рэпартаж у наступныя пятнічныя нумары, а адзін з самарскіх журнaliстуў вёў жывую трансляцыю на тамтэйшэ FM-радыё па мабільным тэлефоне. У беларускай спартавай штодзённай прэсе рэпартаж пра матч звязаўся толькі на пяты дзень, у аўторак. І проблема тут не столкніцца ў журнaliстах, колькі ў манаполіі айчынных друкараў.

Таму мене не здзівіў рэпартаж аб матчы ў аўтарытэтнай расейскай газэце «Спорт-Экспресс», карампандэнт якой парадай візіту ў Беларусь зъ вяртаннем у мінулае: «Пабываўшы ў Беларусі, вельмі

пижак абысыціся без матываў рэтра. Адныя павязкі «дружыннікі» чаго вартыя.. Ці абсалютна адсутніць атрыбытукі ў мясцовай каманды. Паводле суворых беларускіх законаў, каб выпускаць праграмкі на продаж, клюб мусіць набыць дарагую ліцензію, шторобіц гэты бізнес няявыгладным. У выніку праграмкі выдалі строгі па адной толькі журналістам, футбалістам і VIP-гасцям».

Але галоўнае — розыгра ў клясе. Тыя ж «Крылы» нічога звышнатуральнага ў Барысаве не прадмістравалі. Правы, финансавыя пижакасці і змену прэзыдэнта клюбу каманду пакінула дзесяць вядучых футbalістau, замест іх наўбрана моладзь, а «Крылы» ў чэмпіянаце Расеі скапіліся на 13-е месца. БАТЭ ж — адзін з найлепшых беларускіх клубаў, ён ніводнага разу не апушкаўся ніжэй за трэціяе месца. Але прыграйлі па ўсіх артыкулах. Той ж «Спорт-Экспресс» вельмі трапіў ахрактарызаваў моц беларускага футболу, заўважыўшы, што БАТЭ прыйшлося б цікка нават у першай — не вышэйшай — лізе расейскага чэмпіянату.

У наступным раўндзе Кубку УЕФА «Крылы Саветаў» супрэнуцца з галіндзкім АЗ, што ляглась здзівіў усіх, выбіўшыся ў паўфінал Кубку УЕФА. Чэскі «Цепліцэ» трапіў на каталонскі «Эспанёл». Клубы з Алькмаару і Барселёны маглі бы прыхадзіць і ў Беларусь, але пакуль наша доля — кірыйёты і грузіны ў кваліфікацыйных раўндах.

Форвард гасціцей, экс-гульц менскага «Дынама» Baba Адаму, на раз прамахваўся з найвыгоднейшых пазыцый.

СПОРТ СЪСІСЛА

Італія вызначылася

Галубоны трэнэр зборнай Італіі Марчэла Ліпі называў меркаваных кандыдатаў у адборачныя матчы зь Беларусью.

Брамнікі: дэ Санчыс («Удинэзэ»), Пэрніцы («Лацые»); абаронцы: Барцальі, Гроса, Дзакарда (утрох — «Палерма»), Дзамброта, Ф. Канавара (абодва — «Івэнтус»), Матэрзіні («Італьян»); паўабаронцы: Гатуза, Пірла

(абодва — «Мілан»), Баронэ («Палерма»). Камаранэзі («Івэнтус»), дэ Росісі («Рома»), Мэста («Рэдджына»), Эспазіта («Кальяры»); форварды: Джылярдзіна, В'еры (абодва — «Мілан»), дэль П'ера («Івэнтус»), Тоцци («Рома»), Тоні («Фіярэнціна»), Якінта («Удинэзэ»). Матч зборных Беларусі ды Італіі пройдзе 7 верасня (серада) на стадыёне «Дынама» (пачынаючы з 13 верасня па 7 сіненкі (пачынаючы з аўторках і серадах).

Эўрапейскі футбол

На мінулым тыдні прайшло лёсаныя груповага турніру футбольнае Ліга чэмпіёнаў. 32 каманды разьбіты на восем груп па чатыры клобуки ў кожнай. Матчы пройдуть з 13 верасня па 7 сіненкі (пачынаючы з «Віторыі» (Сэтубал, Партугалія).

Ліенданскі «Арсенал», за які гуляе паўбаронца нацыянальнай дружины Аляксандар Глеб, трапіў у адну группу з швайцарскім «Тунам», праскаі «Спартай» і амстэрдамскім «Аяксам». Першы матч — 14 верасня з «Тунам».

У Кубку УЕФА «Сампдорыя», за якую залёгнулі беларускі форвард Віталі Кутузав, у першым раўндзе згуляе зь «Віторыяй» (Сэтубал, Партугалія).

Перамагаць швэдзяў

Больш суворае жэраба напаткала мужчынскую гандбольную зборную. У пятніцу ў Вене прайшло лёсаныя кваліфікацый чэмпіянату съвету па верталётным спорце ў Францыі. Супернікам беларускіх хлонцаў сталі каманды Швэдзі, Турцы і Бэльгіі. У наступным раўндзе — пляй-оф — трапіляюць пераможцы груп. Абысы швэдзяў — пакуль з сферы фантастыкі. Кваліфікацыйныя матчы пройдуть у студзені.

Беларусы — найлепшыя верталётчыкі

Нацыянальная зборная Беларусі заваявала плюстое агульнакаманднае месца на чэмпіянаце свету па верталётным спорце ў Францыі. У індывідуальных працькаваннях «Слалам» і «Дастаўка грузаў» нашыя былі трэцімі. Гонар беларусаў адстойвалі прадстаўнікі Віцебскага клубу ДТСЛАФ.

AP; sport-express.ru, belta.by

дзе варта быць

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

тар» (Салігорск)
«Славія» (Мазыр) — МТЗ-РПА (Менск)

Гандбол

10 верасьня (субота). Палац лёгкай атлетыкі ва Уручы.

Матч кваліфікацыі Лігі чэмпіёні.

БГК імя Машкова (Берасць) — «Сандэф'ерд» (Нарвэгія). Пачатак а 17-й. Першы матч пройдзе 3 верасьня на радзіме Рагвалода.

Конікі

9—11 верасьня ў Ратамцы пройдуть рэспубліканскі спаборніцтвы памяці Л. Даватара па перадоленіі перашкодай.

У Гомелі з 15 па 18 верасьня — Алямійскія дні молады на трахбор'і з удзелам юнакоў і дзяўчын 1988—1989.н., а таксама першынства Беларусі па трахбор'і з удзелам юнакоў і дзяўчын 1988.н.

Яна і Я

У Доме літарата (Бул. Фрунзэ, 5) 13 верасьня прэзэнтация кнігі «Яна і Я. Вершы і песні пра хаханье».

У імпразе вожмучы удзел Р. Барадулін, Г. Бураўкін, Л. Вольскі, П. Дранко-Майсюк, А. Камоцкі, У. Накліеў, В. Скорабагатый, М. Скобла, А. Хадановіч і інш.

Уваход і выхад вольны. Пачатак а 18.45.

СПОРТ

Футбол

6 верасьня на Гарадзікі стадыёне ў Барысаве пройдзе адбіорны матч да моладзевага чэмпінату Єўропы па футболе. Моладзевая зборная Беларусі згулие са зборнай Італіі. Пачатак а 19-й.

КРЭУСКАЯ КАМЯНІ

10 верасьня ў Крэве (Смургонішчына) пройдзе дабрачынны фэстываль «Крэуская камяні — 2005», што падзіца гісторыка-краязнічым таварыствам «Этна». Сабраныя грошы пойдуть у фонду канцэрвациі Крэускага замку.

Удзел у съязце быць гурты сядзібнічнай музыкі, сучасныя выкананцы, барды, рыцарская клубы, скульптар Энік Лойка. Арганізатары съязта кажуць, што у мурах замка можна спаткаць прывіду.

Тэл. для даведак: 8-029-77-62-435 (Павал), 782-04-11 (Галина), 709-70-22 (Вольга).

ВЫСТАВЫ

Спортэkspa

3 с 10 верасьня ў павільёне НВЦ «Белэксспа» (Я. Купалы, 27) адбудзеца Міжнародная спартовая выстава «Спортэkspa-2005». У праграме выставы таксама чэмпінат Беларусі па сдамадзельным спорце ў класе стэнддавай мадэлі-«копіі», выступы прафесійнай бодайлінды і прывіду.

Паліванне і рыбалоўства

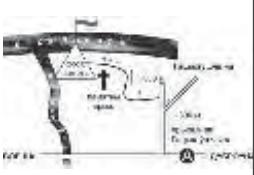
3 с 15 па 17 верасьня ў НВЦ «Белэксспа» (Я. Купалы, 27) — міжнародная спэціялізаваная выставка-кірмаш «Паліванне і рыбалоўства». Восень — 2005, дзе можна будзе паглядзіць паліўнічыя і рыболовныя аксесуары, трафеі, а таксама набыць прылады, ягады, мёд.

Займеніні

Да 7 верасьня ў музей-галерэі «Свет фота» (Прытыцкага, 10) працуе выставка фатадымыкай Далярынай Лельчук (Гамбург) і Ганны Громавай (Менск) «Займеніні». Уваход вольны.

КАНЦЭРТ

8 верасьня ў клубе «Рэактар» — наўгардская метал-легенда «Алісіент». Разам з ёю здайгоць настыя «Зыніч», «Сонца-варот», «Impudence», «Elratus Dominus». Пачатак у 17.30. Даўедак па тэлефонах 649-08-88, 565-65-60.

Ворша-2005

Адназначэнне ўгодкай
Аршанскае бітвы
адбудзеца 3 верасьня,
а 19-й. Да месца можна
даехаць з чыгунчага
вакзалу Воршы на
аўтобусе №11 да
аўтавакзалу (канец
маршруту), далей
аўтобусам «Ворша—
Дубровіц» да прыпынку
«Гацькаўшчына».

Гуртам можна наніць
маршрутку з чыгунчага

вакзалу праста да
Гацькаўшчыны.

Ад прыпынку
«Гацькаўшчына» да месца
каля 1 км.

Даведкі: mihalca@tut.by

Ладзьдзяя роспачы

Ад 9 да 18 верасьня ў Менску — гастролі Коласаўскага тэатру звіцебскі. Не прапусціце «Ладзьдзяя роспачы» паводле Каараткевіча (9 і 10 жніўня). Гэты іншыя спектаклі аднаго з найстарэйшых беларускіх тэатраў пройдуть у памяшканні Расейскага тэатру імя Горкага: вул. Валадарскага, 5.

(VS party) #3: dj Kefir (SPB), LP aka Палены, Даша Пушкіна, dj Mitya, dj Kudesnikoff.

Белая Вежа (284-69-22, 239-16-00)

1 (чц), 23.00 — White Tower: dj Тор, dj Grizzly, dj Bergamo.

2 (пт), 23.00 — Жывая музыка «Acoustic Band» / dj Alex.

3 (сб), 1.00 — dj Dee.

X-Ray (223-93-55)

2 (пт), 23.00 — Gangsta Boogie: dj Light (Moscow), dj Induss

3 (сб), 22.00 — dj-bar.

«Мадагаскар» (прам'ера): 1, 2 (чц, пн) 12.00, 13.40.

«Выспа» (2с, прам'ера): 1 — 4 (чц—ндз) 15.40, 18.20, 21.00.

Масква (203-14-48)

«Мадагаскар» (прам'ера): 1, 2 (чч, пт) 17.00; 3, 4 (сб,ндз) 15.00 (ин).

«Выспа» (2с, прам'ера): 1, 2 (чч, пн) 19.00, 21.20; 3, 4 (сб,ндз) 16.40, 19.00, 21.20.

Mir (288-22-33)

«Мама, не байдуй—2»: 1—4 (чч—ндз) 19.00, 21.00.

«Вайна сусветаў»: 1—4 (чч—ндз) 18.20, 20.20.

«Прыгоды Шаркобі і Лавы—3Д»: 1, 2 (чч, пн) 10.30 (і), 14.00, 15.00, 16.00, 17.00; 3, 4 (сб,ндз) 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00.

«Перамога» (203-77-66)

«Забіткі Фрайда»*** (прам'ера): 1, 2 (чч, пн) 19.00; 3, 4 (сб,ндз) — 16.40 (і), 19.00.

«Мама, не байдуй—2»: 1, 2 (чч, пн) 19.00; 3, 4 (сб,ндз) 14.30 (і), 21.10.

Цэнтралыны (200-34-16)

«Гарфілд»: 1 (чч) 14.30, 2 (пт) 12.00, 3 (сб) 13.00, 4 (ндз) 11.00.

«Кастрычнік» (232-93-25)

11.00 (іл), 13.00, 17.00, 19.00, 21.00.

«Эратурап»: 2—4 (пт—ндз) 15.00.

«Тастамэнт прафэсара Доўгіля»: 1 (чч) 15.00.

(2с) — кінафільм падоўжанай працягласці

(іл) — ільготны сэнс (зныжка 50% для ўсіх гледачоў)

Рэйтингавыя абмежаванні:

*** — дзеци да 16 год не дапускаюцца;

**** — дарослыі з 18 год.

КІНО ў МЕНСКУ

«Аўрора» (253-33-60)

«Выспа» (2с, прам'ера): 1—4 (чч—ндз) 15.40, 18.20, 21.00.

Масква (203-14-48)

«Мадагаскар» (прам'ера): 1, 2 (чч, пт) 17.00; 3, 4 (сб,ндз) 15.00 (ин).

«Выспа» (2с, прам'ера): 1, 2 (чч, пн) 19.00, 21.20; 3, 4 (сб,ндз) 16.40, 19.00, 21.20.

Mir (288-22-33)

«Мама, не байдуй—2»: 1—4 (чч—ндз) 19.00, 21.00.

«Вайна сусветаў»: 1—4 (чч—ндз) 18.20, 20.20.

«Прыгоды Шаркобі і Лавы—3Д»: 1, 2 (чч, пн) 10.30 (і), 14.00, 15.00, 16.00, 17.00; 3, 4 (сб,ндз) 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00.

«Перамога» (203-77-66)

«Забіткі Фрайда»*** (прам'ера): 1, 2 (чч, пн) 19.00; 3, 4 (сб,ндз) — 16.40 (і), 19.00.

«Мама, не байдуй—2»: 1, 2 (чч, пн) 19.00; 3, 4 (сб,ндз) 14.30 (і), 21.10.

Цэнтралыны (200-34-16)

«Гарфілд»: 1 (чч) 14.30, 2 (пт) 12.00, 3 (сб) 13.00, 4 (ндз) 11.00, 13.00, 17.00, 19.00, 21.00; 5, 6 (сб,ндз) 21-08

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Таталітарызм у пячонцы

Выспа (The Island)

ЗША, 2005, каліяровы, 136 хв.

Жанр: фантастычны трэйлер, баявік.

Адзнака: 5,5 (з 10).

Лінканль Шэсьць-Эха (Юэн Макгрэгэр) жыве ў прыязна-таталітарным грамадстве, дзе ўсе носяць адноўлявася адзеніне і мараша трапіць на высу — адзінную чистую тэрыторыю на Зямлі. Герой, аднак, высыяляе, што выспы — падмак, і ўсі яны толькі цэлыя-іклоны для забору органу. А тут падасыпела чарга яго дэйгүнны (Скарлетт Ёхансен). Герой ўякоаць, каб сустранца са сваімі заказчыкамі.

У карціне Майкл Бэя ўяўляе пракалуненія машыны ды штангі на дарогах у якісці «квіхухоўгага» сродку. Пасля нудна-стэрэйльнага пачатку кадры з пе-раскладамі падзенінамі і перас-тэрламі ідуць адні за адным, і менавіта яны галоўныя ў фільме.

С ацыяльна — палітычны складнік карціны прызначаны, су-стражца героя з «карыгілам» / дызайнерам з цыркоам печані — прадказальніцай і шасчыльвялі лю-

боўнай лініі паміж Макгрэгарам і Ёхансен стрыманая (некаторыя нават абураўліся, што Ёхансен так і не расправілася). Герайні, праўда, так і не супстэрліся са сваімі «заказчыцай», але прадзамінстра-вали, што валодает пісталетам.

Бюджэт карціны ў \$122 млн і здольнасці Майкла Бэя зрабілі яе нясумнай.

Андрэй Расінскі

Школьны базар

Нешта падгніла ў нашай роднай дыктатуры. Сёлета кабінет міністэрства вырашыў на ўводзіць абавязковай школьнай формы. Фэльетон **Лёліка Ушкіна.**

Асабіста я па БТ бачыў як мінімум дзве праграмы ў падтрымку ўніфікацыі школьнага манатак, правільна, думаю, даўно парага «шматлікіх просбах працоўных увесці стандарт школьнай формы: для хлопчыкаў — залёты пінжакі і чырвоныя штаны, для дзяўчынек — чырвоныя блузкі ды зялёныя спаднічки, плюс значок члена БРСМ». І раптам чытаю ў «Саўбелці»: «Сёлета Мінадукацыі толькі рэкамэндавала вучням дзелавы стыль».

Гэта як жа зразуме́ць, таварышы? Чарлі Мэнсан на сваім імідзі трансвсція зарабіў мільяд баксаў лавандоса.

Хто скажа, што гэта не дзелавы стыль?

А што такое «рэкамэндаваў»? Прыйгайдайце, калі апошні раз якое-небудзь міністэрства нешта «рэкамэндавала» грамадзянам? Што замінала чыноўнікам адкінуша каронны трук: у адпаведнасці з Дырэктывой надзяліць канкрэтнае атэлье або камбіні манапольным правам адзяваца вучняў дадзенай школы або рэгіёну. А каб не дапусціць дэмпінту з Кітаю або Украіны, увесці спэцыяльнай акцыёнай маркі на ўсю намэнклатуру тэкстыльных вырабаў, уключаючы шкарпэты і ніжнюю блязу.

Ніколі не паверу, што проблема пераходу на адзіную форму завязана на грошах. У той жа «Саўбелці» інскі спэцыяліст сцьвярджае, што праз асаблівасці сынтэтыкі дзесці траба набываць зімні і летні варыянты школьнай касцюмаў. Для любой беларускай сім'і двойчы на год мяніць гардероб дзіцяці — як мазыр-

скай «Славій» зліць чарговы матч.

Таму я прапаную сваю вэрсію: беларускія Макаранкі і Пэсталёцы нікія можуть дасягнучы адзінага эстэтычнага пункту гледжання.

Стэнаграма паседжання Мінадукацыі або школьнай форме, на маю думку, мусіла быць пісці на відкладзеным чынам:

Міністар: Якія будуть прапановы?

Первы намеснік: Пропаную стыль пад рэп: гэта самы антыбушаўскі фасон у сувецце, хлопчыкі ў байках з капелюхамі і надпісамі на грудзях «Yankees, go home from Iraq». Дзяўчата — у майтках-стрынгах, каб можна было прачытаць антыўраўвіязаўскую тату ніжэй сыпні.

Другі намеснік: Я пропаную стандартныя славянскія стыль, які б адплюстроўваў геапалітычны выбор дзяржавы. Дзяўчынкі ў какошніках і доўгіх на пяты сукенках — каб не было ніякіх сексуальных намёкаў. Хлопчыкі — у белых кашулях

са слізкім паясамі.

Міністар: мне падабаецца першая ідэя, другая — занадта нацыяналістычнай. Аднак, каб перавесці прадпрыемствы на вытворчасць баек ды стрынгаў, патрэбны неікі час. Давайце сёлета яшчэ паходзім у дзелавых касцюмах.

А магчымы, міністры проста навучаны замежным волытам. Ніядайна мой знаймісь прыехаў з Пхэнчхану і кажа, што іншыя залатая моладзь, каб адрознівацца ад сваіх пагодкаў-плебеяў, узяла за моду насыці значак з выявай любімага Кім Чэн Іра на авардэрную кашулу, а суседня школа, каб адрознівацца ад тых мажораў, той жа самы значак вешае на іншасе месца.

Каб у нас такога чаго ня выйшла з новай формай.

ЗАПРАШАЕМ У ПАДАРОЖЖА

4 верасня (нядзеля) па маршруце:

Менск—Ішкандаль—Вольна—Паланчача—Завосьце—Сталовічы—Новая Мыш—Крошичы—Стайк—Менск.

11 верасня (нядзеля)

Бенца—Крэва—Баруны—Гальшаны—Дзясятичы—Вішнева—Валожкы.

22—25 верасня

Вільня—Трокі—Меднікі
T.: 232-54-58, 622-57-20 (Зымцер)
264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Наведаіце разам з намі

Самыя прыгожыя замкі замкі Украіны
КАМЯНЕЦ-ПАДОЛЬСКІ і ХОЦІН

16—19 верасня

Програма туру
Адпраўленне з Менска а 18-й.
1-шы день
Прыбыцце ў Камянец-Падольскі; размышчаныне ў гатлі туркліасы;
аглядная пешаходная экспкурсія па старадаўнім Камянцу; экспкурсія ў Катэдральнай касцёл; экспурсія ў Старую крэпасць.
2-гі день
Паездка ў «Крышталёвые пячоры»; экспурсія ў Хоцінскую крэпасць;
Прыбыцце ў Менск эранку.
Кошт туру 50 у.а. + 22 000 руб.
У кошт уваходзіць транспортная паслуга, праజыванье ў гатлі туркліасы, экспурсійнае абслуговыванне. Уваходныя квіткі аллачываючаца дадаткова.
Адрес: г. Менск, вул. Каstryчніцкая, 5—320 (будынак к/з «Менск», 3-ці паверх)
T.: 222-46-51, GSM 551-30-75

У Беларусі каранаваны трэці абрэз.
У сувецце такіх усяго дваццаць.
Старонка 7.

ЮАНІСЛАВ ПІЛІП

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

АТЭСТАТ

Згублены атэстат об сярэдняй адукацыі, выдацены на імя Кацярыны Ягельны ў 2001 годзе Ліцэем БДУ, лічыцца несапраўдным

КАНТАКТЫ

Сержку Б., з Барысава. Знагайся, сын! Выправаваны, якое вытапа, нікак умацце цібе ў Веры. Надеі табе. З-Любобуй. Маці хросна МФ

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Сержку П. з Барысава. Дзякую за дапіс пра ўласныя імёны.

Эдуарду Х. з Барысаву. Ідея абліоўленасці паштапікі абліркоўвалася ў «НН» у 1998—1999 гадах. Па выніках дыскусіі было вырашана не мяніць клясычнай беларускай лапінцы, замацаваць дубутай традыційнай ужыванасці.

Наступны нумар газэты

выйдзе праз два тыдні,

16 верасня.

З Днём Беларускай вайсковай славы і добра вам выкапаць бульбу.

КВАТЭРА

Студэнт здыме адзінкаўскую кватру або пакой. Чысцінню, спакой і своеасабовую алату гарантую. Т.: 531-58-82. Аўгент

КАМПУТАР

Прадам новы камп'ютар. Любое зынненне канфігурацыі. Танкі, з фіномай гарантый. Т.: 780-06-42

КІНГІ

Чытатэ «Добрыя вершы» сваім дзеткам ад саме калькі да школы! T.: 325-24-23

Кнігабмен. Аўдый: прапаную касэты, CD, фанатэку, т.л. «Я нарадзіўся з...»: «Народніцаў», «Стары Ольса», «Франьзічы», «Q-48», «Гадзінка распачынкі», радыкі запісы аўтэнтычнага фальклёру. T.: 753-91-96

Архіўныя матрычныя з жыцця і творчасці М. Багдановіча, «быўкі» на сафарзе, ARCHЕИ, іншыя кнігі, энцыклапедыі, часопісы, фільмы ды музыка на CD, значкі, макі, плікты на Румянцаў, 13 (ТВМ). Пандзелак—піцціца (15.30—19.30). T.: 707-40-01

Прадам кнігі: Н. Насовіч «Словар беларускага наречія» 1870 г. факсым., Байкоў, Некрасаў «Беларускі расейскі слоўнік» 1926 г. факсым., «Глазунок ордна», А. Разань, Э. кнігі. Л. Геніш «Словоўд» ды шмат іншага. Багаты выбар. T.: 753-70-05

Прадам кнігі: Кацэр «Беларускі арханіст», «Пан Тадэвуш», «Арнія Краеў на Беларусі». Ніцца, «Беларуска-польскі размовік», «Беларускінагород» Барычукі, «Гета», «Летапіс і хроніка ды шмат іншага».

Гісторыя, архітэктура, пазыція, проза і д. T.: 753-70-05

ПРАЦА

Беларускай народнай шукае працу. T.: 372-96-32

Навукоўчы народны архіў. Падрыхтоўку да пасыпаховай зՃыцтэтыці ёсці пішуць на імячкі мове. T.: 290-47-72

Якасна выканану пісомныя працы па беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звязацца загадзя пасля 17-й. T.: 235-18-72. Юры

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Я ад вас далёка...

Я ад вас далёка, бацкаўскія гоні, —
На чужое неба ўжо гладкую сгоньня.
Але думкай, сэрдан толькі вас я знаю,
Як і жыў, жыву я ў сваім родным kraju.

І няма на сувецце так вялікі меры,
І няма на сувецце таківых дъвераў,
Каб хоць на часіну ў будні ці юндзелі —
Беларус са мною разлучыць пасымел!

Янка Купала, Пецярбург
17/20 ліпеня 1910 г.

В. Рэчкі, Вялейск. пав., Віленск. губ.

Была я надайна тут, у сваім баку, і дзіву далася, на ўгледзейшы там ніводнай газэты. Калі ў Вільні ўжо ўсе прывыкаюць чытати або слухаць — калі сам ніграматы, а тамака або гэтым нават і на ведаюць. Толькі чаму гэта ў Рэчкі на зноўдзецца такі, каторы, сабраўшы гаспадароў і сказаўшы, што ёсьць газэта «Наша Ніва», друкаваная нашай роднай бацкаўскай мовай, падгарыў бы іх выліцаць яе хайурсам (бо тутак народ дужа бедны), або і сам бы пачытаў. А слухаці ўсіх з ахвотам, бо мова мудрых незразумелых слоў няма...

Марыя Вяскавая

№33, 1910 г.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906. адноўленая ў 1991
галоўныя рэдакторы «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906). А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915). А. Лукшэвіч,
У. Знаміроўскі (1920). Д. Баваец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дзінько
фотарэдактар Арцём Ліза
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактара Сяргей Карэзус
видавец і заснавальнік Фонд выдавання газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спэсіялка на «Нашу Ніве» аўзывалася. 12 лапос фармат A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Віддзелаваць беларускім друку». Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Радыкцыя не несе адказнасці за замест рагічніх аўтографаў. Юрдычныя дзяржавныя пасведчанні выдаюцца №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдацца Міністэрствам інфармації Рэспублікі Беларусь. Юрдычныя дзяржавныя пасведчанні выдаюцца №3152/2000/012 ад 20.08.2002 г. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падписаны ў друк 20.00 31.08.2005.
Замова № 5001
Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2

Фота: